

Ansøgning om § 16 a miljøgodkendelse

Tyvsevej 12
6270 Tønder

Ansøgning om miljøgodkendelse af produktionsarealer i eksisterende stalde samt ændret ventilation og luftrensning

Skema 243751 i www.husdyrgodkendelse.dk

● **Kolding**

Niels Bohrs Vej 2
7634 1700

● **Vojens**

Billundvej 3
7320 2600

● **Aabenraa**

Jens Terp-Nielsens Vej 13
7436 5000

● **Odense**

Munkehatten 1A th
7436 5000

spiras.dk

Datablad (A1, A2, A3, A4, A5, E3)

Ansøger og ejer	Christian Fink Jacobsen Havnsøgårdvej 1 6500 Vojens havnsogaard@gmail.com Tlf.: 2636 9227
Husdyrbrugets adresse	Tyvsevej 12 6270 Tønder
CVR-nummer	30847679
CHR-nummer	49369
Kommune	Tønder Kommune
Ejendomsnummer	BFE nr. 9083405
Matrikel-nr.	Matrikel: 1, Tyvse, Abild
Andre husdyrbrug drevet af ansøger	Havnsøgårdvej 1, 6500 Vojens, Midtervej 5, Åbøl, 6520 Toftlund, Hellevadvej 18, Sivkro, 6240 Løgumkloster Koldingvej 10, Tyvse, 6270 Tønder Strandelhjørnvej 4, Vojens Sindetvej 2, Agerskov Gl. Tøndervej 35, Agerskov
Biaktiviteter	Ingen
Ansøgningskema	243751
Konsulent	Britt Bjerre Paulsen Spiras, CVR-nr. 21111511 Jens Terp-Nielsens Vej 13, 6200 Aabenraa E-mail: bbp@spiras.dk Tlf.: 6161 7993

Forord / læsevejledning

Denne rapport er en miljøkonsekvensrapport, som beskriver de miljømæssige konsekvenser ved det ansøgte projekt på Tyvsevej 12, 6270 Tønder. Husdyrbruget er et IE-brug, da der er mere end 750 stipladser til søer.

Rapporten er en miljøkonsekvensrapport og behandler de potentielle væsentlige miljøpåvirkninger ved husdyrbrugets produktion og de ansøgte ændringer. Rapporten danner grundlaget for kommunens afgørelse om miljøgodkendelse for husdyrbruget efter Husdyrbrugloven¹.

Miljøkonsekvensrapporten dækker alle oplysningskrav efter Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen² og er en videreudvikling af Miljøstyrelsens forslag til en skabelon. Det er valgt at samle beskrivelserne og vurderingerne i samme afsnit. De angivne parenteser med bogstaver og tal henviser til oplysningskravene jf. bilag 1 i bekendtgørelsen. I afsnit, hvor der er behov for at foretage en vurdering af påvirkningen af det omgivende miljø, afsluttes afsnittet med en vurdering heraf. I afsnit hvor der kun står faktuelle oplysninger og der ikke er behov for en vurdering, er dette udeladt.

Tabeller og figurer (skærmdumps fra Husdyrgodkendelse.dk) samt kort tegnet af Spiras i AgroGIS er angivet uden kildehenvisning. Øvrige figurer og tabeller er angivet med kildehenvisning.

Til miljøkonsekvensrapporten indsendes der ud over de indsatte bilag sidst i dokumentet materiale fra Skov A/S vedr. ventilationsanlæg og luftrensning. Det antages, at det er tilstrækkeligt at offentliggøre selve miljøkonsekvensrapporten med indbyggede bilag i forbindelse med offentliggørelsen af ansøgningen og miljøgodkendelsen.

---

¹ Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. LBK nr 520 af 01/05/2019

² Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug BEK nr 443 af 26/04/2023

Datablad (A1, A2, A3, A4, A5, E3)	2
Forord / læsevejledning	4
1. Indledning	7
1.1 <i>Metode og manglende viden (F6)</i>	7
2. Ikke-teknisk resume (C3, E3, F9)	8
3. Beskrivelse af husdyrbrugets karakteristika og påvirkningerne af det omgivende miljø	11
3.1 <i>Indretning og drift af anlægget (B1, E1a, F1a-c)</i>	11
3.1.1 <i>Produktionsarealer</i>	12
3.1.2 <i>Opbevaring og håndtering af husdyrgødning</i>	14
3.1.3 <i>Drift af anlægget</i>	15
3.2 <i>Bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde (B2, E1a, F1b-c, F5a)</i>	15
3.3 <i>Produktionsmæssig sammenhæng med andre husdyrbrug (A5, B3)</i>	15
3.4 <i>Husdyrbruget og det ansøgte beliggenhed samt generelle afstandskrav (B4, F1a, F4)</i>	16
3.4.1 <i>Landskab</i>	16
3.4.2 <i>Kulturarv</i>	17
3.4.3 <i>Materielle goder</i>	18
3.4.4 <i>Afstandskrav</i>	19
3.4.5 <i>Byggelinjer og andre beskyttelseslinjer mv.</i>	22
3.4.6 <i>Jordarealer og jordbund</i>	22
3.5 <i>Ammoniakemission og -deposition (B5, B4, E1b, F1d)</i>	22
3.6 <i>Biologisk mangfoldighed/biodiversitet (F4, F1c)</i>	28
3.7 <i>Lugtemission (B6, B4, E1b, E1c)</i>	31
3.8 <i>Øvrige emissioner og gener (B7, E1b, F1d, F5c, F8)</i>	33
3.8.1 <i>Støj (B7, E1b, F1d, F5c)</i>	33
3.8.2 <i>Rystelser og vibrationer (B7, E1b, F1d, F5c)</i>	34
3.8.3 <i>Støv (B7, E1b)</i>	34
3.8.4 <i>Lyspåvirkning (B7, E1b, F1d, F5c)</i>	34
3.8.5 <i>Skadedyr (B7, E1b)</i>	35
3.8.6 <i>Transporter (B7, E1b)</i>	35
3.9 <i>Reststoffer, affald og naturressourcer (B8, E1b, F5b)</i>	36
3.9.1 <i>Døde dyr (B8)</i>	36
3.9.2 <i>Affald (B8, F1d, F5c)</i>	36
3.9.3 <i>Olie- og kemikalier (B7 og B8)</i>	37
3.9.4 <i>Spildevand og restvand (B8, F1d, F4)</i>	37
3.10 <i>BAT ammoniakemission (B9, C2, F5g)</i>	38
3.11 <i>Forslag til vilkår om bl.a. egenkontrol (B7)</i>	39
3.12 <i>Klima (F4, F5f)</i>	40
3.13 <i>Risiko for ulykker og katastrofer (B7, F5d, E1c, F7, F8)</i>	42
3.14 <i>Overvågning (F7)</i>	42
3.15 <i>Andet om befolkningen og menneskers sundhed (F4, F5d)</i>	43
3.16 <i>Kumulative og grænseoverskridende indvirkninger (B10, E1b, F5e)</i>	43
3.17 <i>Alternative løsninger og 0-alternativet (E1d, F2, F3)</i>	44

3.18	<i>Erhvervsmæssig nødvendighed</i>	44
4.	Oplysninger om IE-husdyrbruget (C)	45
4.1	<i>Ophør af IE-husdyrbruget (C1)</i>	45
4.2	<i>BAT: Råvarer, energi, vand og management (C2)</i>	45
4.2.1	<i>BAT råvarer (C2)</i>	45
4.2.2	<i>Energiforbrug (B8, F1c,) og BAT-energi (C2)</i>	46
4.2.3	<i>Vandressourcen og vandforbrug (B8) samt BAT-vand (C2)</i>	47
4.2.4	<i>Management og forholdet til BAT-konklusionen (C2)</i>	48
5.	Oplysninger om konsulenten (A4)	49
6.	Konklusion	50
7.	Referenceliste	50
8.	Bilag	50
	Bilag 1: Oversigtskort	51
	Bilag 2: Opgørelse af produktionsarealer	52
	Bilag 3: Afløbsplan	53
	Bilag 4: Intern transport	54
	Bilag 4: Teknik og beredskab	55

1. Indledning

Husdyrbruget har en § 12 stk. 2 miljøgodkendelse fra 2. februar 2010. Godkendelsen er ikke revurderet.

Den nuværende produktionstilladelse er til 1.450 årssøer med 30 smågrise pr. årssø til 7,3 kg, svarende til 337 DE efter daværende regler. Der ønskes nu mulighed for at ombygge to eksisterende dybstrøelsesstalde til gyllesystem, samt at sætte luftrensning på samtlige staldbygninger for at minimere ammoniakudledningen. En eksisterende gyllebeholder ændrer anvendelse, så den ikke fremadrettet anvendes til opbevaring af husdyrgødning.

Rapporten er udarbejdet på baggrund af oplysninger og staldskitser modtaget fra Christian Fink Jacobsen, som indestår for, at oplysningerne om selve husdyrbruget er korrekte.

1.1 Metode og manglende viden (F6)

Til udarbejdelse af miljøkonsekvensrapporten er beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk anvendt. Forudsætningen for beregningen af ammoniak- og lugtemissionen fra stald og lager tager afsæt i emissionsfaktorerne i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3.

Husdyrgodkendelse.dk beregner lugtgeneafstande ud fra standardiserede kurver udarbejdet på baggrund af OML-beregninger (OML = Operationelle Meteorologiske Luftkvalitetsmodeller). De standardiserede kurver tager udgangspunkt i standardstalde, normal ventilation og standardomgivelser. Idet der sættes luftrensning på alle stalde, med samlede afkast, er ventilationsmodulerne indtegnet som kilder for lugt og ammoniak.

Beregningen af ammoniakspredningen og -afsætningen foretages med sprednings- og afsætningsmodeller udarbejdet af Aarhus Universitet (baseret på standardafsætningskurver beregnet med OML-DEP, som er en variant af OML-modellen).

I forhold til drivhusgasemissioner så foreligger der for landbrug ikke præcise redskaber til kvantificering af drivhusgasemissioner, specielt ikke for metan og lattergas.

2. Ikke-teknisk resume (C3, E3, F9)

Definitioner mv.

Husdyrbrugloven: Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen: Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug

Husdyrgodkendelse.dk: Et elektronisk ansøgningssystem som miljøgodkendelse af husdyrbrug skal ansøges gennem, som bl.a. beregner udledning og afsætning af ammoniak og spredning af lugt.

Husdyrbruget og produktionsomfang

Denne miljøkonsekvensrapport vedrører husdyrbruget på Tyvsevej 12, 6780 Tønder. Husdyrbruget består af en konventionel sobesætning med drægtighedsstalde og farestalde. Den nuværende tilladte husdyrproduktion på husdyrbruget er på 1.450 årssøer.

Ansøgningen er indsendt for at få godkendelse til en ombygning af 2 eksisterende drægtighedsstalde med dybstrøelse til gyllesystem, samt for at få godkendelse til at sætte luftrensning på alle staldene, for at minimere ammoniakudledningen og -afsætningen til en nærliggende mose. Derudover lovliggøres tre klima-containerer til smågrise, en gylletank tages ud af brug, og der bygges en ny lukket fortank / gylletank nede ved vejen, til opbevaring af gyllen inden den afhentes til afgang i biogasanlæg.

Landskabelige forhold

Husdyrbruget ligger i Tyvse, som er en lille samling gårde, der ligger lidt øst for landsbyen Sølsted i Tønder Kommune. Terrænet i området er forholdsvis fladt. Ifølge kommuneplanen ligger husdyrbruget uden for sårbare landskabsudpegninger.

Husdyrbruget ligger i et åbent landskab, i en lille klynge af landbrugsmæssig bebyggelse. Bag ejendommen ligger Tyvse Mose, som ifølge Tønder Kommune er en Kat. 2 mose, der er følsom overfor ammoniak-påvirkning fra luften. Der opføres ikke nye iøjnefaldende eller høje bygninger. Der opføres 4 mindre tilbygninger, én til hver af de 4 stalde, med rensemoduler og afkast fra ventilationen. Ellers er den højeste bygning laden, der ligger parallelt med Tyvsevej.

Potentielle gener

Der er langt til de nærmeste naboer uden landbrugspligt, og beskyttelsesniveauet for lugt er således overholdt. Idet der af hensyn til ammoniak-fordampningen fra anlægget sættes luftrensning på, vil det betyde, at også lugt-påvirkningen fra husdyrbruget mindskes væsentligt.

Eftersom ventilationen ændres, kan der være nogle ændringer af lyden fra ventilationen, men det vurderes ikke at være til væsentlig gene for naboer pga. typen af kilderne og afstanden til naboerne. Rystelser og vibrationer fra husdyrbrugets bygninger og faste installationer vurderes heller ikke at være til væsentlig gene.

Pga. placeringen og arten af lyskilder vil naboer ikke kunne blive generet af lysgener.

Fluer og skadedyr bekæmpes og døde dyr opbevares overdækket ind til afhentning.

Støv vil primært være fra transporter. Transport til og fra husdyrbruget sker via Tyvsevej.

Samlet set vurderes husdyrbruget i forhold til omgivelserne ikke at medføre væsentlige gener i form af lugt, støj, rystelser, vibrationer, støv, lysgener, fluer, skadedyr, opbevaring af døde dyr eller transport.

Husdyrgødning

I dag produceres gylle og dybstrøelse som afsættes til et biogasanlæg og returneres som flydende afgasset biomasse. Fremadrettet, når de to dybstrøelsesstalde bliver bygget om, vil al husdyrgødningen være gylle. Den nuværende gyllebeholder på ejendommen tages ud af brug, da den ligger så tæt på mosen, at den selv

med fast overdækning giver for stor tilførsel af ammoniak til mosen. Der er planer om at opføre en eller to nye gyllebeholdere på anden ejendom, på en placering, der er hensigtsmæssig i forhold til markbruget. Der opføres et nyt midlertidigt lager i form af en stor fortank, der placeres nede ved vejen, som biogasanlægget kan hente gyllen fra. Da tanken er større end en typisk fortank, og i visse situationer kan komme til at fungere til oplagring af kortere varighed, er det indtegnet som et lager i ansøgningen.

Jorden til ejendommen er bortforpagtet. Den afgassede biomasse, der kommer retur fra biogasanlægget, afsættes til forpagtere og gylleaftaler via biogasanlægget.

Ammoniakdeposition til natur

Der er i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen fastsat krav til den maksimale mængde ammoniak, som forskellige naturtyper må belastes med. Kravene er fastsat som maksimale mængder kvælstof (kvælstof er en bestanddel af ammoniak). Ammoniaknedfald kaldes deposition og beregnes som kg N pr. hektar pr. år.

Beregningerne i ansøgningssystemet Husdyrgodkendelse.dk viser, at husdyrbruget kan godkendes, når der sættes maksimal luftrensning på. Det er især ammoniakdepositionen til den nærliggende mose, som af Tønder Kommune er kategoriseret som en nedbrudt højpose, og dermed i Kategori 2, i henhold til husdyrbrugslovens §7 med beskyttelsesniveauer for ammoniak. Beskyttelsesniveauet for ammoniak til kategori-2 moser er, at der højst må afsættes 1 kg N/ha/år med luftbåren ammoniak fra et husdyrbrug totalt set, uanset før-situation, hvis der skal kunne gives en ny godkendelse. Med den valgte luftrensningsløsning vil beskyttelsesniveauet være overholdt, idet 88% af ammoniakken fra ventilationsluften renses fra. Der er også kat. 2 moser mod sydøst og sydvest, her sker der også et stort fald i ammoniakafsætningen, og beskyttelsesniveauet på 1 kg N/ha/år er overholdt.

I forhold til kategori 3 natur, som er mindre heder, moser og overdrev, sker der et væsentligt fald i ammoniakdepositionen i forhold til nudriften, da luftrensningen opfanger størstedelen af ammoniakken inden den uledes. Det samme gør sig gældende i forhold til øvrige naturtyper (fx enge og søer).

Den almindelige betragtning er, at en merdeposition på 1,0 kg kvælstof pr. hektar pr. år ikke kan medføre en tilstandsændring af et almindeligt naturområde. Det mest restriktive krav, kommunen kan stille til kategori 3 natur, er en maksimal merdeposition på 1,0 kg kvælstof pr. hektar pr. år.

Da der sker et stort fald i kvælstof-deposition til natur og totaldepositionskravene overholdes, vurderes ammoniakdeposition til natur ikke at kunne medføre en væsentlig negativ påvirkning.

Anvendelse af BAT

BAT er en forkortelse for "bedste tilgængelige teknik" (på engelsk: "best available techniques"). Da husdyrbruget er et IE-brug, er der krav til at anvende den bedste tilgængelige teknik i forhold til at minimere miljøbelastninger. Et IE-brug er et husdyrbrug, der er omfattet af EU's direktiv fra 2010 om Industrielle Emissioner. Der er dels faste krav til maksimal ammoniakemission i forhold til BAT i Husdyrloven og tilhørende Husdyrgodkendelsesbekendtgørelse, og dels har EU fastsat såkaldte BAT-konklusioner for IE-brug.

Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at husdyrbruget overholder BAT for ammoniak.

Der er i ansøgningen redegjort for BAT med hensyn til godt landmandskab, styring af fodertildeling, vand, energi, støj, støv, lugt, emissioner fra gødning, forarbejdning af husdyrgødning, ammoniakemission og beregning af N- og P indhold i gødning.

Husdyrbruget skal desuden udarbejde et miljøledelsessystem, et oplæringsmateriale til ansatte samt en plan for kontrol, reparation og vedligehold.

Forurenings- og genebegrænsende tiltag

Husdyrbruget har udarbejdet en beredskabsplan, hvor der er instrukser for, hvad man skal foretage sig i forbindelse med uheld med gylle og andre hjælpestoffer, samt ved brand. Beredskabsplanen indeholder rele-

vante kontaktoplysninger samt oversigtskort over husdyrbruget med angivelse af relevante oplag, flugtveje, slukningsmateriel mv.

Alternative løsninger og 0-alternativ

Mange alternative løsninger har været overvejet. Det er blevet undersøgt, om nogle af de eksisterende bygninger kunne tages ud af drift og erstattes af nye bygninger placeret længere væk fra mosen. Det har også været overvejet, om der kunne søges en revurdering af eks. godkendelse med en nedslidningsstrategi for de eksisterende bygninger, med henblik på på sigt at tage anlægget ud af drift. Da de eksisterende bygninger er velfungerende staldbygninger, der repræsenterer en vis produktionsmæssig værdi, er det valgt at sætte fuld luftrensning på, så bygningerne kan godkendes og bruges til svineproduktion i en længere årrække fremover, med en minimal belastning af omgivelserne.

0-alternativet er, at husdyrbruget revurderes med en afskrivningsperiode, der er så lang som muligt, og derefter lukkes. Det er dog ikke endeligt afklaret, hvor lang tid, der ville kunne gives i en revurdering i den konkrete situation. Derved ville der ikke opnås en reduktion af ammoniakdepositionen før anlægget blev taget ud af drift. Samtidig ville incitamentet til almindelig vedligeholdelse af anlægget blive væsentligt mindre, hvilket på lidt længere sigt kunne betyde større risiko for gener og utilsigtede hændelser.

Der gives jf. Husdyrloven 6 år til at udnytte en miljøgodkendelse efter §16 a. Tidshorizonten for ændringerne er, at luftrensning installeres og tages i brug i løbet af 2024, mens ombygning af dybstrøelsesstalde til gyllesystem iværksættes efterfølgende. Etablering af ny fortank/lagertank og udtagning af gyllebeholder iværksættes i forbindelse med ombygning af dybstrøelsesstaldene til gyllesystem. Der er ved at blive søgt om at opføre nye gylleholdere på anden ejendom, med en placering, der er hensigtsmæssig i forhold til markdriften.

Erhvervmæssig nødvendighed

Byggeriet på ejendommen er absolut erhvervmæssigt nødvendigt for at ejendommen kan fortsætte som husdyrbrug. De 3 små klimacontainere er med til at sikre, at de mindste smågrise også klarer sig godt, da de lige når at blive lidt større inden de flyttes til smågrisestald på anden ejendom.

De små tilbygninger til luftrensere er erhvervmæssigt nødvendige, fordi en effektiv biologisk luftrensning er den eneste mulighed hvis ejendommens drift skal fortsætte med det nuværende bygningsæt, der ligger tæt på kat. 2 natur.

Og fortanken/gylletanken er erhvervmæssigt nødvendig, da den nuværende gyllebeholder skal tages ud af brug af hensyn til ammoniakafsætningen til mosen. For ikke at belaste mosen mere end højst nødvendigt med ammoniak, placeres nye gylleholdere på en anden ejendom. Dog er der brug for en fortank, som gyllen kan samles i forud for afhentning til biogas, og som også kan fungere som midlertidigt lager, hvis der skulle være uregelmæssigheder i afhentning til biogas.

Husdyrbrugets ophør

Hvis husdyrbruget ophører helt, vil stalde, gødningsopbevarings- og foderanlæg blive tømt for dyr, gødning og foder og efterfølgende rengjort. Rester af affald vil blive bortskaffet i overensstemmelse med kommunens affaldsregulativ.

3. Beskrivelse af husdyrbrugets karakteristika og påvirkningerne af det omgivende miljø

I dette kapitel beskrives husdyrbrugets indretning og drift, husdyrbrugets beliggenhed i forhold til omgivelserne, samt husdyrbrugets påvirkning af omgivelserne med hensyn til ammoniak- og lugtemission og -deposition og eventuelle gener i forbindelse med støj, rystelser, vibrationer, støv, lys, skadedyr og transporter. Endvidere beskrives forbrug af naturressourcer og affaldsproduktion.

Hvor det er relevant efterfølges emnerne af en vurdering af det ansørgtes væsentlige direkte og indirekte virkninger i forhold til:

- 1) befolkningen og menneskers sundhed,
- 2) biologisk mangfoldighed med særlig vægt på kategori 1- og 2-natur samt bilag IV-arter,
- 3) jordarealer, jordbund, vand, luft og klima,
- 4) materielle goder, kulturarv og landskabet,
- 5) samspillet mellem to, flere eller alle faktorer efter nr. 1-4 og
- 6) sårbarhed i forhold til risici for større ulykker eller katastrofer som følge af faktorerne efter nr. 1-5.

3.1 Indretning og drift af anlægget (B1, E1a, F1a-c)

Det eksisterende bygnings sæt til husdyrbruget ligger samlet. Der er to stuehuse på ejendommen, der begge er udlejet til medarbejdere.

Staldanlægget består af 4 særskilte bygninger, 2 drægtighedsstalde med halm, som pt. er åbne stalde, en farestald og en løbestald, hvor der også er nogle farestier. Der er gyllekøling i løbestalden samt i farestalden. Der er endvidere 3 mindre klimacontainere til smågrise.

Staldene er forbundet med udvendige drivgange, så dyrene kan flyttes fra den ene bygning til den anden. Drivgangene har underlag af beton, og de gøres rene efter hver flytning, så der altid er rent på disse arealer. Flytning af dyr foregår normalt 1 gang om ugen.

Derudover er der en lade, som anvendes til opbevaring af halm og foder, samt en gammel staldbygning, hvor der er værksted og diverse opbevaring.

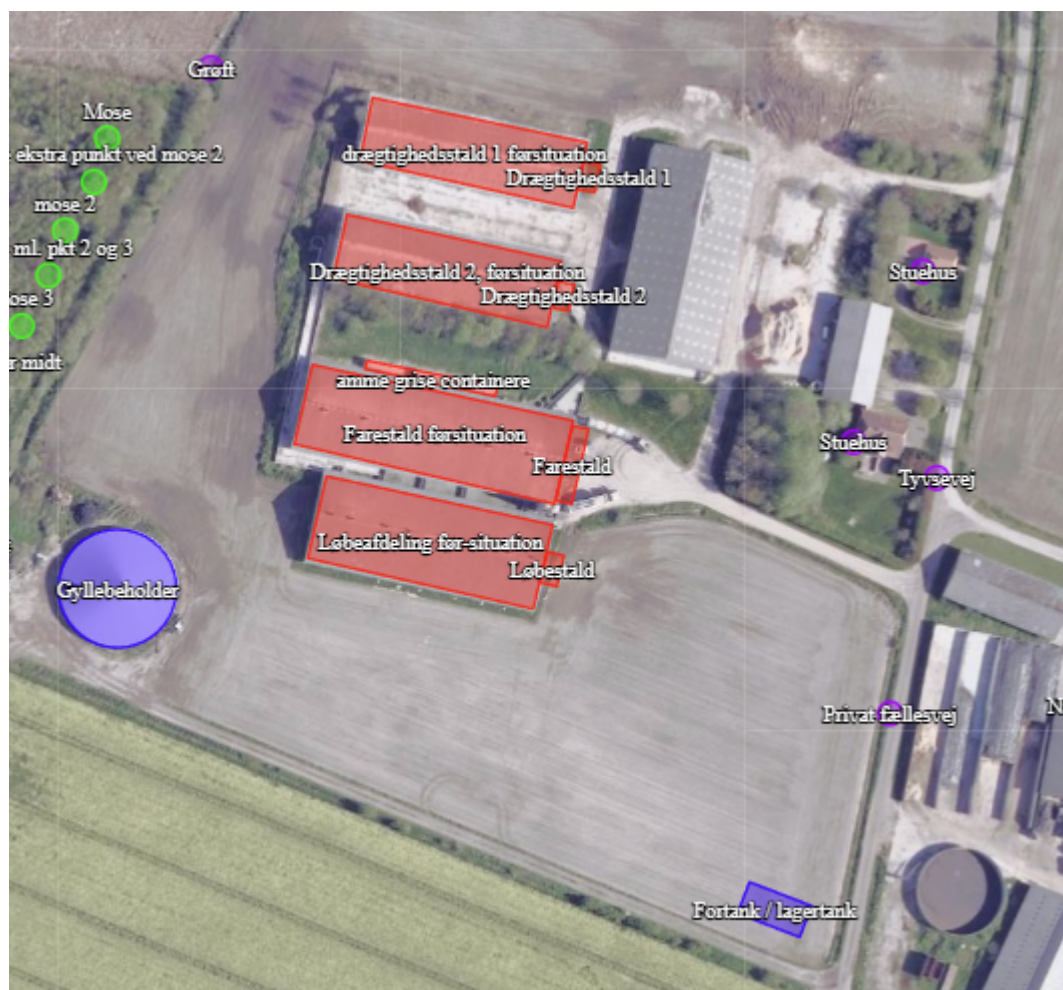
Foder opbevares i to høje fodersiloer, der er placeret mellem løbestalden og farestalden, og to indendørs fodersiloer, der er placeret i halmladen.

Gylle udsluses til fortank bag ved staldene. I dag ledes det her fra til opbevaring i gyllebeholderen på ejendommen. Fremadrettet vil det blive ledt til en ny nedgravet tank i hjørnet af matr. 1, hvorfra gyllen afhentes til biogas. Tanken vil være synlig ca. 1 m over jorden og afskærmes med beplantning af buske.

Den nuværende gyllebeholder, der har fast overdækning, tages ud af drift, alene af hensyn til at nedbringe ammoniakfordampningen til mosen. Gyllebeholderen er i 2023 blevet kontrolleret og serviceret, så den er i god stand, og der er sat ny teltoverdækning på. Hvis det på nogen måde på et senere tidspunkt bliver muligt at få gyllebeholderen godkendt (hvis ny teknologi gør det muligt at rense luften fra en gyllebeholder, eller ny viden gør, at ammoniakfordampningen fra en teltoverdækket gyllebeholder vurderes mindre) vil der blive søgt tilladelse til at tage den i brug igen. Indtil da vil den blive fyldt halvt op med vand, så det sikres, at bunden ikke skyder op ved høj grundvandsstand. Beholderen skal først kontrolleres igen om 10 år. Gyllebeholderen tages ud af brug i forbindelse med at drægtighedsstaldene ombygges til gyllesystem.

Plads mellem halmlade og maskinhus er befæstet med beton, og anvendes som køreareal, f.eks. i forbindelse med indkøring af halm.

Husdyrbrugets bygninger, anlæg og gyllebeholder mv. ses af kortudsnittene i figur 1 samt bilag 1.

Figur 1: Husdyrbrugets stalde og opbevaringsanlæg i før- og eftersituation

3.1.1 Produktionsarealer

Det følger af Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, at der skal foretages beregninger for både den ansøgte drift, nudriften og driften for 8 år siden. Produktionsarealerne har været uændrede de seneste 8 år, hvorfor produktionsarealerne er ens i 8-årsdrift og nudrift.

I de to nordlige drægtighedsstalder er der løsgående søer i dybstrøelse. I nudrift er der naturlig ventilation i staldene, der er åbne i siderne. I ansøgt drift ændres de to drægtighedsstalder med dybstrøelse til stalder med gyllesystem og delvist spaltegulv. Da al ventilationsluften trækkes ud gennem luftrenserne, er staldene i ansøgt situation indtegnet som små kasser, der hvor ventilationsmodulerne placeres.

Farestalden og løbe- / drægtighedsstalden mod syd er med delvist spaltegulv.

Produktionsarealet er opgjort af ansøger som følgende i 8-årsdrift og nudrift:

Drægtighedsstalder: 2 stalder med 7 stier i hver, á 130,1 kvm. **Total 1822 kvm**

Farestald: 6 sektioner med 58 stier i hver, á 3,42 kvm. **Total 1190 kvm**

Ekstra farestektion i løbe/drægtighedsstald: 60 stier á 3,65 kvm. **Total 219 kvm**

Løbestald: 11 rækker á 38 bokse, á 1,2 kvm. **Total 502 kvm**

Gyltestier: 4 rækker á 8 stier, á 8,2 kvm. **Total 263 kvm**

Ornestier: 7 stk á 8,6 kvm. **Total 60 kvm**

(gyltestier og ornestier slås sammen og noteres som plads til drægtige søer)

Samlet stiareal 4056 kvm i 8-årsdrift og nudrift.

Nudrift						
drægtighedsstald 1 før-situation	1294	Naturlig ventilation	3 m	(#677271) Søer, golde og drægtige. Løsgående dybstrøelse	0	911
Drægtighedsstald 2, før-situation	1312	Naturlig ventilation	3 m	(#677266) Søer, golde og drægtige. Løsgående dybstrøelse	0	911
Førestald før-situation	2001	Mekanisk ventilation	6 m	(#677267) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1190
Løbeafdeling før-situation	1771	Mekanisk ventilation	6 m	(#677270) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	219
				(#677269) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	323
				(#677268) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	502
Sum						4056

Tabel 1: Stalde, ventilationsforhold, dyre- og golvtype og produktionsarealer i 8-årsdrift og nudrift

Produktionsareal i ansøgt drift:

I ansøgt drift er produktionsarealet i de to nordlige drægtighedsstalde opgjort som det maksimale produktionsareal, der kan blive plads til, når bygningerne ombygges til gyllesystem. Her er fratrukket nogle smalle arealer til drivgange og lidt til foderkrybber, men der er ikke udfærdiget tegninger over indretningen. Det er derfor muligt at det faktiske produktionsareal i bygningerne bliver lidt mindre.

Der er desuden indtastet 3 klimacontainere til smågrise med delvist spaltegulv.

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Drægtighedsstald 1	43	Mekanisk ventilation	6 m	(#680292) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	1163
Drægtighedsstald 2	39	Mekanisk ventilation	6 m	(#680293) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	1163
Førestald	114	Mekanisk ventilation	6 m	(#672249) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1190
Løbestald	48	Mekanisk ventilation	6 m	(#672252) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	219
				(#672251) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	323
				(#672250) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	502
amme grise containere	115	Blandet ventilation	3 m	(#681242) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	108
Sum						4668

Tabel 2: Stalde, ventilationsforhold, dyre- og golvtype og produktionsarealer i ansøgt drift

Drivgangene mellem bygningerne benyttes ikke som produktionsareal, da der kun flyttes dyr 1 gang om ugen, hvorefter arealerne rengøres. Derfor er det ikke indtegnet i Husdyrgodkendelse.dk.

3.1.2 Opbevaring og håndtering af husdyrgødning

Husdyrbruget har en teltoverdækket gyllebeholder på 5.000 m³ til opbevaring af flydende husdyrgødning (se tabel 3). Gyllebeholderen er opført i 2004 og indgår dermed i både 8-årsdrift og nudrift. Gyllebeholderen er teltoverdækket jf. vilkår i eksisterende miljøgodkendelse, den har fået ny teltoverdækning og har gennemgået beholderkontrol i 2023. Gyllebeholderen vil ikke fremadrettet blive anvendt til gylle, og udgår derfor som et gødningslager. Den vil blive fyldt halvt op med vand, så der ikke er risiko for, at bunden skyder op.

Opbevaringslagre					
Navn	Lagertype	Yderligere oplysninger	Bedste tilgængelige opbevaringsteknik	Dimension	Areal (m ²)
Ansøgt drift					
Forbeholder / gylletank	Flydende				204
Nudrift					
Gyllebeholder	Flydende				985
8 års drift					
Gyllebeholder	Flydende				985

Opbevaringslagre med miljøteknologi		
Lagernavn	Beskrivelse af miljøteknologi	NH ₃ -N effekt (%)
Ansøgt drift		
Forbeholder / gylletank	fast overdækning, betoniæg	50,0
Nudrift		
Gyllebeholder	telt	50,0
8 års drift		
Gyllebeholder	telt	50,0

Tabel 3: Opbevaringsanlæg, lagertype og areal i m²

Gylle fra løbeafdeling og farestald ledes til fortank placeret bag ved den ene dybstrøelsesstald. Som det er i dag ledes gyllen derfra til gyllebeholder. Fremadrettet vil gyllen fra fortanken blive ledt til en ny underjordisk tank, som placeres ved hjørnet af matr. 1 Tyvse, Abild. Herfra bliver gyllen afhentet med lastbil, og kørt til afgasning i biogasanlæg. Herfra leveres den afgassede biomasse tilbage til opbevaring i tanke placeret på anden ejendom i det åbne land, på placeringer, der er hensigtsmæssige i forhold til markdriften. Der vil blive udsuset gylle en gang om ugen, idet alt gylle leveres til biogasanlæg. Det er planen at etablere en tank, som er lidt større end en almindelig fortank, for ikke at få problemer, hvis der skulle være uregelmæssigheder i afhenting af gylle til biogasanlæg. Derfor er tanken indtegnet som et lager, selvom opbevaringen er midlertidig.

Udbringning af husdyrgødning til marken sker således fremadrettet fra tanke placeret hensigtsmæssigt i forhold til markdriften, og ikke fra ejendommen.

I nu-situationen udmuges halm og dybstrøelse fra de to drægtighedsstalde 2 gange om året. Der muges ud direkte til container, der afhentes af biogasanlægget. Denne arbejdsgang falder væk, når bygningerne ombygges til gyllesystem.

Med 1822 m² dybstrøelse til drægtige søer produceres der i nudrift 1298 tons dybstrøelse på årsbasis.

Med 1450 søer i drægtighedsstalde, farestier og løbe-stalde på gyllesystem produceres der i fremtiden ca. 9.600 m³ gylle på årsbasis.

3.1.3 Drift af anlægget

Det er ejer og 7 ansatte, der står for driften af husdyrbruget. I hverdagen er der 7 mand, der passer anlægget, og i weekenderne er der 2 mand. Driften af anlægget er beskrevet i de følgende afsnit i denne rapport, men derudover kan det nævnes, at der er følgende faste procedurer på husdyrbruget:

- Der registreres dyr i CHR
- Der registreres antal dyr bortskaffet til DAKA og dyr sendt til slagting (svineflyttedatabasen)
- Der føres E-kontrol
- Der føres journal over medicinforbrug
- Ventilationsanlægget efterses efter en fast plan, og det overvåges online
- Der føres logbog over driften af luftrensingsanlægget og det serviceres af Skov A/S
- Der føres logbog over gyllekølingsanlæggets drift og anlægget efterses årligt.
- Der gennemføres kontrol af elinstallationerne af autoriseret el-installatør hvert 2. år
- Der udarbejdes termografirapport hvert andet år for at finde svage punkter i de elektriske systemer
- I løbet af dagen bliver dyr, anlæg, installationer og materiel holdt under opsyn
- Opgørelse over ressourceforbruget (brændstof, el, vand og foder) registreres i regnskabet

3.2 Bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde (B2, E1a, F1b-c, F5a)

De bygningsmæssige ændringer i forbindelse med projektet omfatter ombygning af de to dybstrølesstalde fra åbne stalde med dybstrøelse til lukkede stalde med mekanisk ventilation. Dertil kommer indførelse af luftrensning for ammoniak for at kunne få en fornyet miljøgodkendelse: dette betyder opførelse af 4 mindre tilbygninger til 4 luftrensemøbler, én på hver af de 4 stalde. Der er ikke planer om nedrivning eller fjernelse af nogen bygninger. Derudover søges der om lovliggørelse af 3 klimacontainere, der er placeret langs nordsiden af farestalden, og der anlægges en underjordisk tank som mellemlager for gylle indtil afhentning til biogas.

Placeringer af stalde og anlæg mv. fremgår af oversigtskortet i bilag 1.

3.3 Produktionsmæssig sammenhæng med andre husdyrbrug (A5, B3)

Ansøger har desuden svineproduktion på Havnsøgårdvej 1 ved Vojens, på Hellevadvej 18 i Sivkro, Midtervej 5 i Åbøl, på Strandelhornvej 4, Vojens, på Sindetvej 2, Agerskov og på Gl. Tøndervej 35, Agerskov. Der er langt til alle disse andre ejendomme, og der er ikke produktionsmæssig sammenhæng med nogen af dem.

Der er drægtige søer på Koldingvej 10, Tyvse, som ligger med en afstand på 215 m til den nærmeste stald på Tyvsevej 12. Eftersom den korteste afstand mellem stalde på Koldingvej 10 og Tyvsevej 12 er større end halvdelen af den ukorrigerede genafstand til nabobeboelse, er der pr. definition ikke samdrift mellem anlæggene på Koldingvej 10 og Tyvsevej 12. Dette er uden at der er indregnet rensning for lugt med de nye luftrensere på Tyvsevej 12.

3.4 Husdyrbruget og det ansøgte beliggenhed samt generelle afstandskrav (B4, F1a, F4)

3.4.1 Landskab

Tyvsevej 12 ligger i Tyvse, som er en lille samling gårde, der ligger lidt øst for landsbyen Sølsted i Tønder Kommune.

Gårdene i Tyvse ligger på et lille plateau, hvorfra terrænet falder både mod øst mod åbne marker og mod vest ned mod Tyvse Mose. Landbrugslandskabet er kendetegnet af store og mellemstore dyrkede marker, med nord-sydgående levende hegn og en del moser spredt rundt omkring i landskabet. Mod øst ligger Dra ved Skov og Kongens Mose, og mod nordvest ligger Sølsted Mose.

Ud mod vejen ligger stuehusene omgivet af have, og beplantninger med træer og buske. Laden og maskinhuset ligger imellem stuehusene og de to drægtighedsstalde. Langs Tyvsevej er der en allé hele vejen op til naboen på vestsiden af vejen og helt op til landevejen på østsiden af vejen.

Ifølge kortmaterialet på Plandata.dk³ ligger husdyrbruget uden for udpegningerne af Bevaringsværdigt landskab, Større sammenhængende landskab, Værdifulde geologiske områder, Økologiske forbindelseslinier, Potentielle naturområder, Bevaringsværdige kulturlandskaber, Værdifulde kulturmiljøer, samt Kystnærhedszonen. Den gamle svinestald, som i dag fungerer som værksted, garage og opbevaring, og det tilhørende stuehus fra 1912 er udpeget som bevaringsværdige bygninger, dog kun med en kategori 4 på "save"-skalaen.

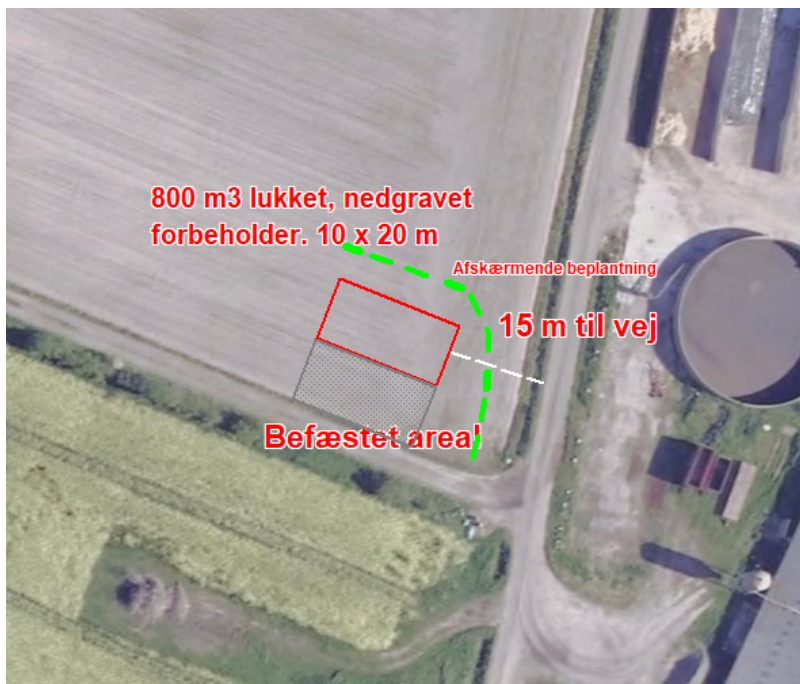
Staldbygningerne på husdyrbruget er opført i grå søsten og med gavlender i røde plader. De to dybstrølesstalder er i dag åbne i siderne, men vil blive lukket til. Stuehuset er et to-etagers hus i røde mursten med rødt tegltag. Den gamle stald, som i dag fungerer som garage, værksted og maskinhus, er opført i røde mursten og har gråt tag. Aftægtshuset er hvidkalket og har også rødt tegltag. De gennemgående farver er således gråt og rødt. Alle bygningerne fremstår vel vedligeholdte, og haver og udenomsarealer er velpassede.

Vurdering af landskab

Eftersom husdyrbruget ligger uden for alle landskabelige udpegninger og de eneste ændringer er, at der opstilles 4 mindre tilbygninger til luftrensermodulerne, og disse er lavere end de øvrige bygninger, vil landskabet ikke kunne blive væsentlig negativt påvirket af det ansøgte. Dog vil der blive etableret en fortank / gylletank, der placeres i hjørnet af matriklen, ned mod vejen. Eftersom tanken kun vil være synlig med ca. 1 m over jorden, vil den ikke være synlig på afstand, dog vil der somme tider stå en lastbil fra biogasanlægget på det befæstede areal ved siden af tanken i forbindelse med afhentning til gylle til biogas. Der vil blive etableret afskærmende beplantning af buske og mindre træer, så det ikke virker for voldsomt og dækker godt for indsynet til tanken. Det er valgt ikke at bygge en typisk gyllebeholder her, da den ville være meget større, og mere skæmmende og mere i vejen.

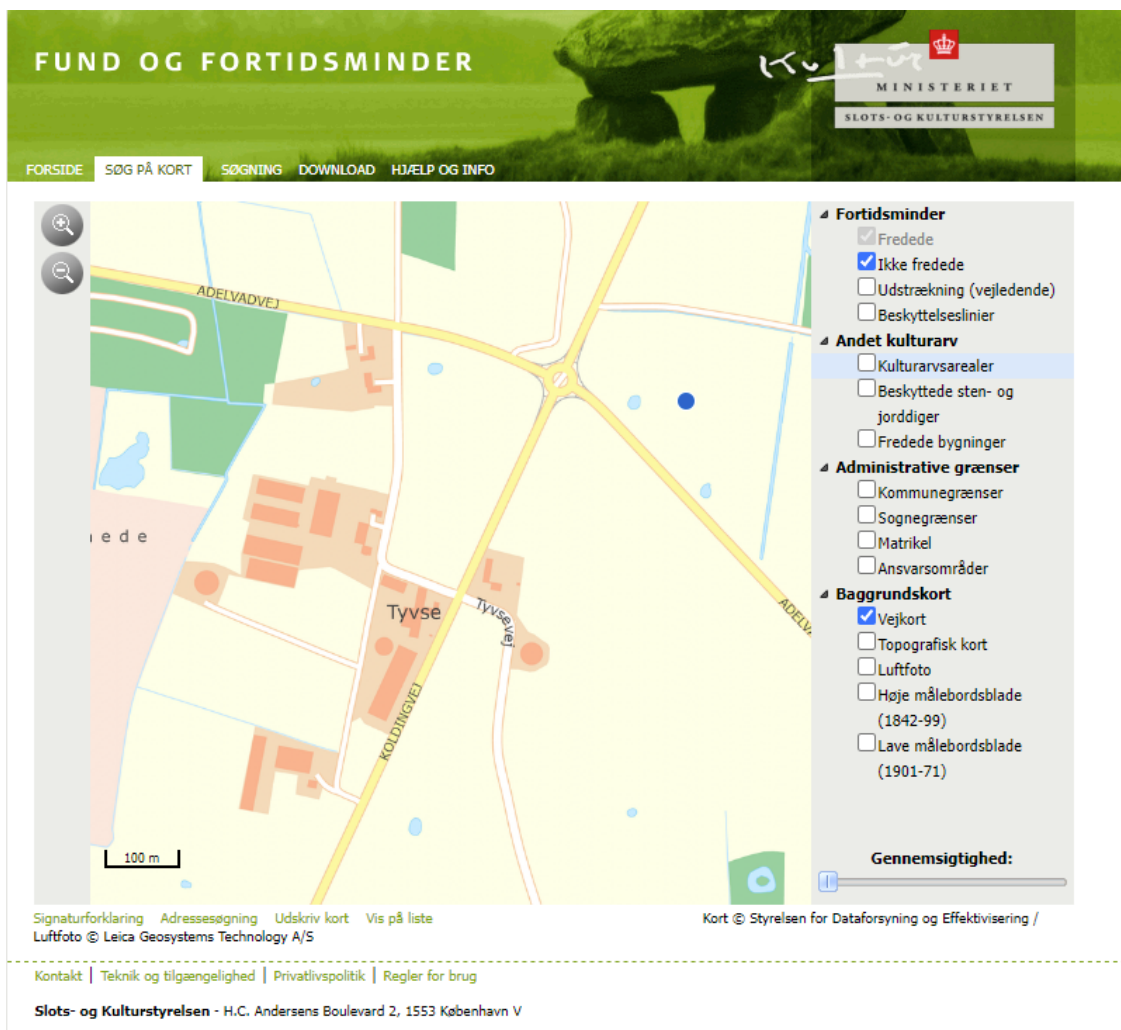
---

³ <http://kort.plandata.dk/spatialmap?>

3.4.2 Kulturarv

Ifølge Slots- og Kulturarvsstyrelsens hjemmeside er der ikke registreret fund af fortidsminder i umiddelbar nærhed af husdyrbruget. På kortudsnittet herunder angiver den blå markering det nærmeste ikke fredede fund. Der er ifølge databasen tale om at der er fundet tegn på bosættelse fra stenalderen i forbindelse med en rekognoscering udført af Nationalmuseet tilbage i 1957. Det er ikke noget, der er at se i landskabet i dag, og ikke noget, der afkaster beskyttelseslinier eller andre restriktioner.

Figur 2: Husdyrbrugets beliggenhed i forhold til fund og fortidsminder

Vurdering af kulturarv

I forbindelse med at tilbygninger til luftrensingsmodulerne funderes, og der anlægges ny underjordisk gylletank, vil der blive udført jordarbejde i ret begrænset omfang. Hvis der skulle dukke arkæologiske fund op, vil museet blive kontaktet.

3.4.3 Materielle goder

Med materielle goder menes materielle ting og ejendom. Ud fra denne betragtning skal der redegøres for, om ting og ejendomme kan blive væsentligt påvirket af husdyrbruget og dets udvidelse. Som beskrevet i det efterfølgende punkt, overholdes alle afstandskrav. Påvirkning af naboers ejendomme er reguleret i lugt-afstandskravene, som er ufravigelige. Landskabelige påvirkninger vurderes ligeledes for sig, her vurderes også om nye bygninger vil være skæmmende i forhold til naboer mv. Afstandskravene til naboskel og nabo beboelse er også fastsat af hensyn til at undgå at påvirke naboers materielle goder.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i flere sager afgjort, at værditab på anden mands ejendom som følge af godkendelse af husdyrbrug efter nævnets opfattelse ikke er et hensyn, der i sig selv skal indgå i vurderingen af en ansøgning efter Husdyrbrugloven.

Vurdering af materielle goder

Med ca. 170 m fra nærmeste stald på husdyrbruget til nærmeste nabobeboelse, og overholdelse af lugtge-
neafstande til nabobeboelse (se punkt 3.7), vurderes husdyrbruget ikke at kunne påvirke naboers materielle ting og ejendomme væsentligt. Forholdet til kulturarven er beskrevet og vurderet under punkt 3.4.2.

3.4.4 Afstandskrav

Husdyrbruglovens § 6 og § 7 overholdes, idet husdyrbruget ligger mere end 50 m fra:

- eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde,
- område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig- og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign.,
- nabobeboelse

samt mere end 10 m fra

- ammoniakfølsomme naturtyper beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder
- nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper beliggende uden for internationale naturbeskyttelsesområder

I tabellen herunder er afstande jf. Husdyrbruglovens § 6 stk. 1 nr. 4 samt § 8 stk. 1 vist.

Grøft - Vandløb og søer over 100 kvm		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	amme grise containere	125
Gødningslager	Forbeholder / gylletank	245

Grøft - Vandløb og søer over 100 kvm		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	amme grise containere	99
Gødningslager	Forbeholder / gylletank	287

Naboskel - Naboskel		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Drægtighedsstald 1	136
Gødningslager	Forbeholder / gylletank	351

Tyvsevej 16 - Nabobeboelse		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Drægtighedsstald 1	165
Gødningslager	Forbeholder / gylletank	356

Boring - Vandforsyningsanlæg (ikke almen)		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Løbestald	206
Gødningslager	Forbeholder / gylletank	149

Stuehus - Beboelse på samme ejendom		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Farestald	80
Gødningslager	Forbeholder / gylletank	132

Stuehus - Beboelse på samme ejendom		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Drægtighedsstald 1	101
Gødningslager	Forbeholder / gylletank	187

Tyvsevej - Offentlig vej og privat fællesvej		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Farestald	105
Gødningslager	Forbeholder / gylletank	131

Privat fællesvej - Offentlig vej og privat fællesvej		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Løbestald	130
Gødningslager	Forbeholder / gylletank	15

Nabobeboelse, landbrug - Nabobeboelse		
Type	Navn	Afstand [m]
Staldbygning	Løbestald	182
Gødningslager	Forbeholder / gylletank	120

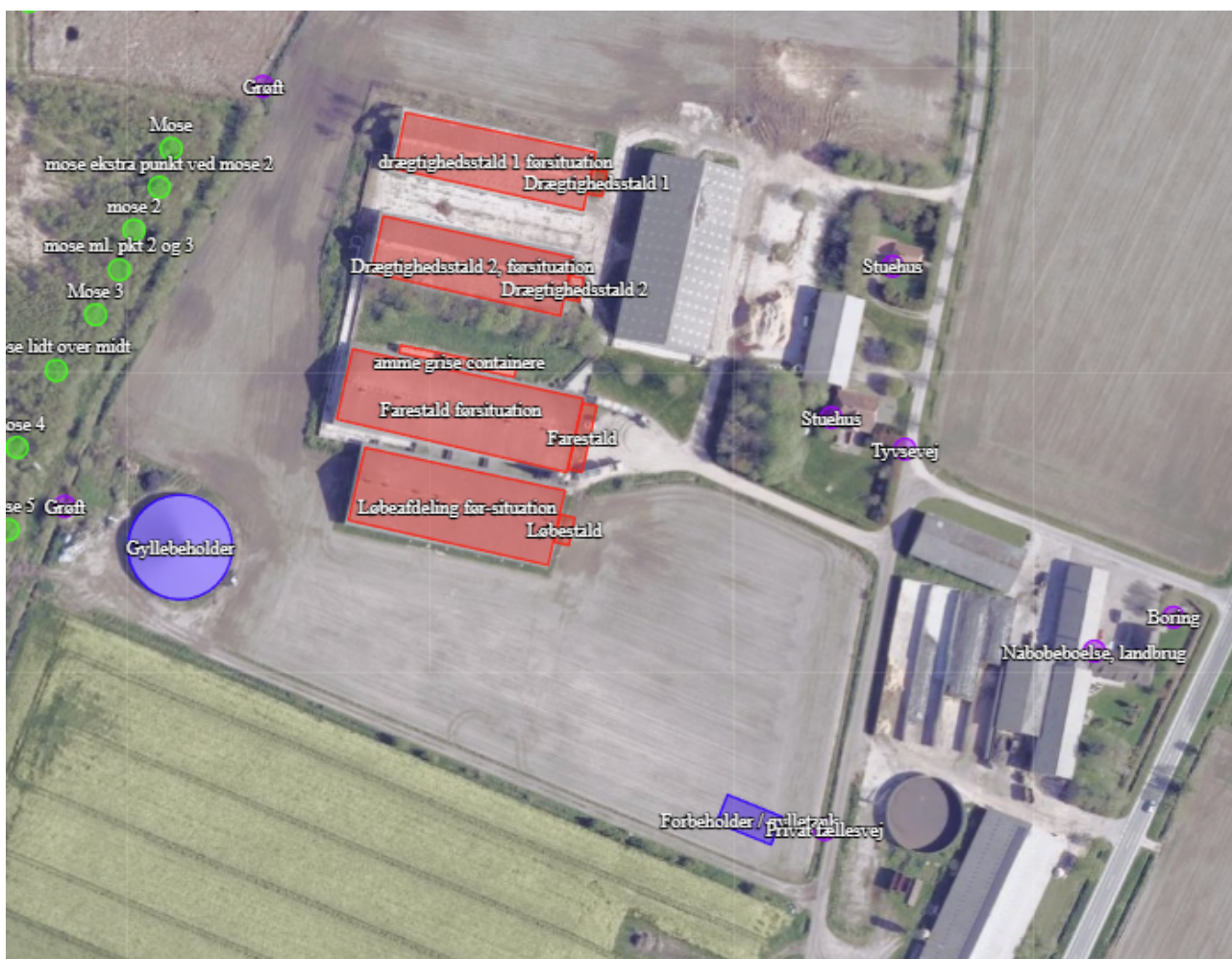
Tabel 4: Afstande jf. Husdyrbruglovens §6 stk 1 nr. 4 samt § 8 stk. 1

Husdyrgodkendelse.dk måler fra den/det stald/gødningslager, der ligger tættest på de udpegede punkter. Punkterne er udpeget, så de ligger tættest muligt på de eksisterende stalde.

Afstandskravene til vandløb (herunder dræn) og søer større end 100 m², offentlig vej og privat fællesvej, og beboelse på samme ejendom er 15 m - afstandskravene til vandforsyningsanlæg, der ikke er til almen vandforsyning og til levnedsmiddelvirksomhed er på 25 m - afstandskrav til naboskel er på 30 m og afstandskrav til nærmeste nabobeboelse og vandforsyningsanlæg til almen vandforsyning er på 50 m.

På kortudsnittene herunder er vist nærmeste vandløb/grøft, naboskel, nabobeboelse, offentlig vej og privat fællesvej, stuehus, nærmeste nabobeboelse og nærmeste boring. Nærmeste levnedsmiddelvirksomhed og vandindvindingsanlæg ligger så langt væk, at de nærmeste øvrige punkter ikke ville kunne ses ordentligt på kortudsnittet, hvis der zoomes så langt ud, at de alle kan være med på kortudsnittet.

Figur 3: Kortudsnit over afstande

Det er planen at etablere en tank til midlertidig opbevaring af gylle, indtil afhentning til biogas. Tanken vil blive placeret, så den overholder afstandskrav på 15 m til privat fællesvej mod øst. Tanke vil være nedgra-

vet, men vil være synlig med 1 m over jorden. Den forsynes med et betonlåg.

Figur 4: Ny tank til gylle, afstand til vej

3.4.5 Byggelinjer og andre beskyttelseslinjer mv.

Husdyrbruget ligger uden for alle kirke- og skovbyggelinjer, sø-, å-, og fortidsmindebeskyttelseslinjer, beskyttede sten- og jorddiger samt uden for kystnærhedszonen.

Vurdering af afstandskrav og andre beskyttelseslinjer (3.4.4 og 3.4.5)

Da alle afstandskrav jf. miljølovgivningen overholdes og der ikke sker ændringer inden for beskyttelseslinjer, er der ikke behov for at foretage en nærmere vurdering af afstandskrav eller beskyttelseslinjer.

3.4.6 Jordarealer og jordbund

Alle stalde, kanaler, gyllerør, forbeholdere og gyllebeholder er udført i tætte og stabile materialer.

Der er ikke registreret jordforureninger på husdyrbrugets arealer. Husdyrbruget ligger uden for kortlagte råstofgraveområder (råstofplan 2020). Der er ikke anvendt slagger på husdyrbruget. Jordbundstypen i området er angivet som lerblandet sandjord.

Vurdering

Da stalde, kanaler, gyllerør og beholdere er / bliver etableret i tætte og stabile materialer, vurderes det, at der fra selve husdyrbruget ikke ved normal drift kan ske væsentlige direkte eller indirekte påvirkninger af jordarealer eller jordbund.

3.5 Ammoniakemission og -deposition (B5, B4, E1b, F1d)

Ud fra oplysningerne om størrelsen af produktionsarealerne, dyre- og gulvtype i ansøgt drift, nudrift og 8-års drift samt evt. oplysninger om miljøteknologier beregnes husdyrbrugets ammoniakemission i de tre drifter.

Ammoniakemissionen fra stalde og opbevaringslagre fremgår af tabel 5. Den totale ammoniakemission fra husdyrbruget er i 8 års drift og nudrift på 44472,4 kg NH₃-N/år og i ansøgt drift på 672,6 kg NH₃-N/år. Faldet i ammoniakemissionen skyldes, at der sættes luftrensning på samtlige stalde på nær klimacontainerne, og at gyllebeholderen tages ud som et gødningslager.

Driftstype:	Ammoniakemission fra staldafsnit (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra lagre (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra husdyrbruget (kg NH ₃ -N/år)
Ansøgt drift	631,8	40,8	672,6
Nudrift	4275,4	197,0	4472,4
8 års-drift	4275,4	197,0	4472,4

Tabel 5: Ammoniakemission fra staldafsnit, opbevaringslagre og totalt fra husdyrbruget

Idet gyllebeholderen tages ud af drift i ansøgt situation, er det nødvendigt at bygge en tank til opsamling af gyllen, som biogasanlægget kan hente fra. Tanken etableres som en fortank, men med en lidt større kapacitet, som kan bruges som midlertidigt lager om nødvendigt. Tanken er en lukket, nedgravet tank med betonlåg, og der er derfor meget lille ammoniakfordampning fra den (ca. 40 kg N/år).

Husdyrbrugets ammoniakemission må ikke give anledning til væsentlige påvirkninger af naturområder, der er beskyttede af europæisk lovgivning (Natura 2000 områder). Der må heller ikke ske påvirkning af naturområder, der er beskyttet af dansk lovgivning, eller som kan være leve- eller ynglelokaliteter for særligt beskyttede dyrearter (bilag IV arter).

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen kategoriserer naturen i kategori 1, 2 og 3 natur og fastsætter beskyttelsesniveauer, som fremgår af tabel 6.

Naturområder i nærheden af husdyrbruget er udpeget og fremgår af figur 5, 6 og 7 og beregningerne af ammoniak til disse områder fremgår af tabel 7.

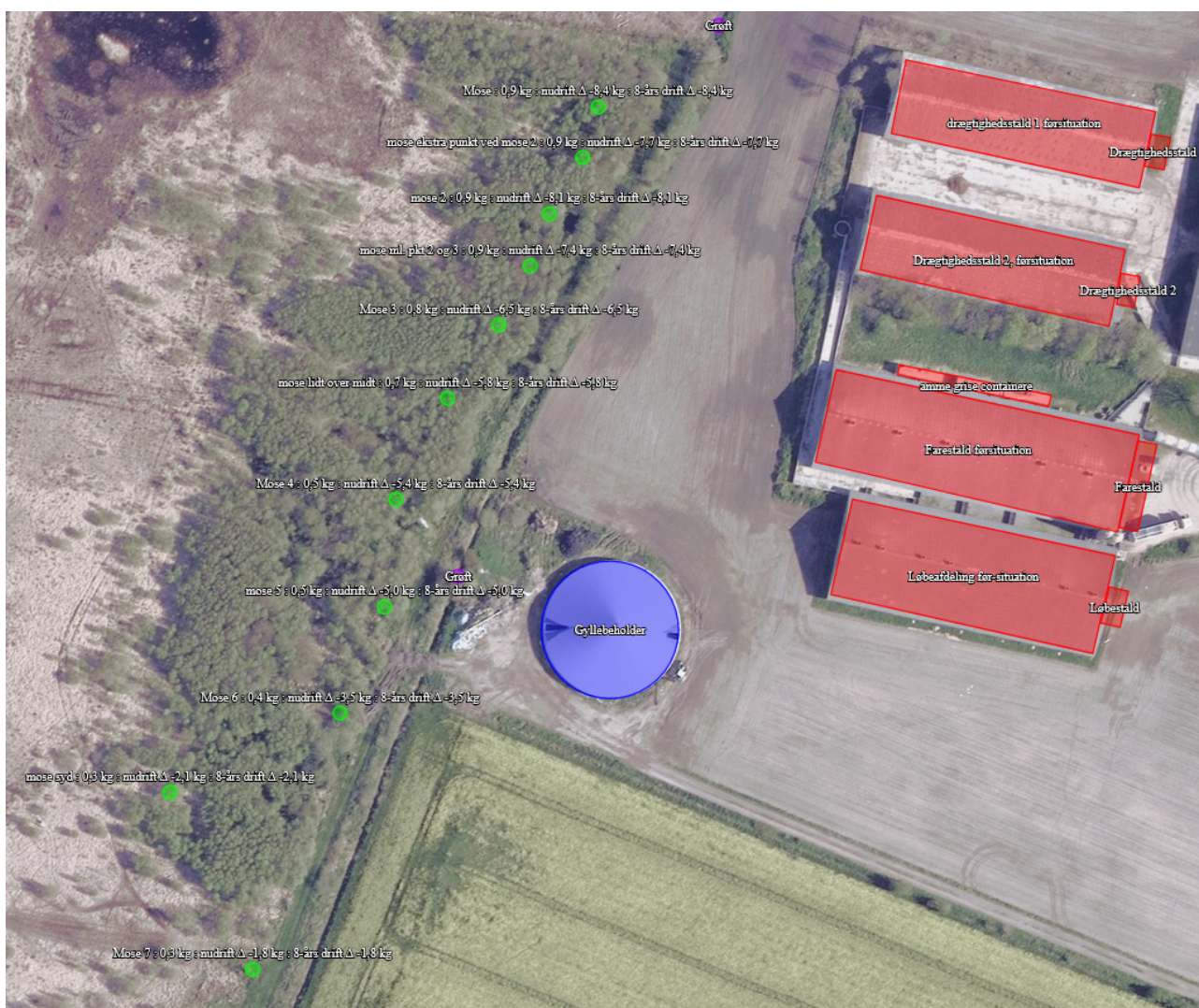
Ammoniakfølsom natur	Beskrivelse	Krav
Kategori 1	Ammoniakfølsomme Natura 2000-naturtyper uanset størrelse jf. bilag 3 pkt. D i bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug hvis de er beliggende inden for et Natura 2000 område og er omfattet af udpegningsgrundlaget og kortlagt, samt heder og overdrev inden for et Natura 2000 område som er omfattet af § 3 i NBL ⁴ (dvs. større end 2.500 m ²)	Max. totaldeposition (stald og lagre) afhængig af antal husdyrbrug i nærheden*): 0,2 kg N/ha/år ved > 1 husdyrbrug 0,4 kg N/ha/år ved 1 husdyrbrug 0,7 kg N/ha ved 0 husdyrbrug.
Kategori 2	Ammoniakfølsomme naturtyper som ligger udenfor Natura 2000 område: højmoser, lobeliesøer, heder der i sig selv er større end 10 ha og omfattet af § 3 i NBL og overdrev der i sig selv er større end 2,5 ha og omfattet af § 3 i NBL.	Max. totaldeposition på 1,0 kg N/ha pr. år.
Kategori 3	Ammoniakfølsomme naturtyper der ikke er omfattet af kategori 1 og 2 og som ligger uden for Natura 2000 område i form af heder, moser og overdrev der er omfattet af § 3 i NBL samt ammoniakfølsomme skove. For at være ammoniakfølsom skal skove være større end 0,5 ha og mere end 20 m bred og bevokset med træer, der danner eller inden for et rimeligt tidsrum vil danne en sluttet skov af højstammede træer og 1) hvor der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«, 2) hvor skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, fx tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller	Kommunen vurderer konkret, om der skal fastsættes vilkår om max. merdeposition, og hvad det nødvendige krav til max. deposition skal være. Kravet må dog ikke være under en max. merdeposition på 1,0 kg N/ha pr. år

⁴ Naturbeskyttelsesloven, Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse LBK nr 1392 af 04/10/2022

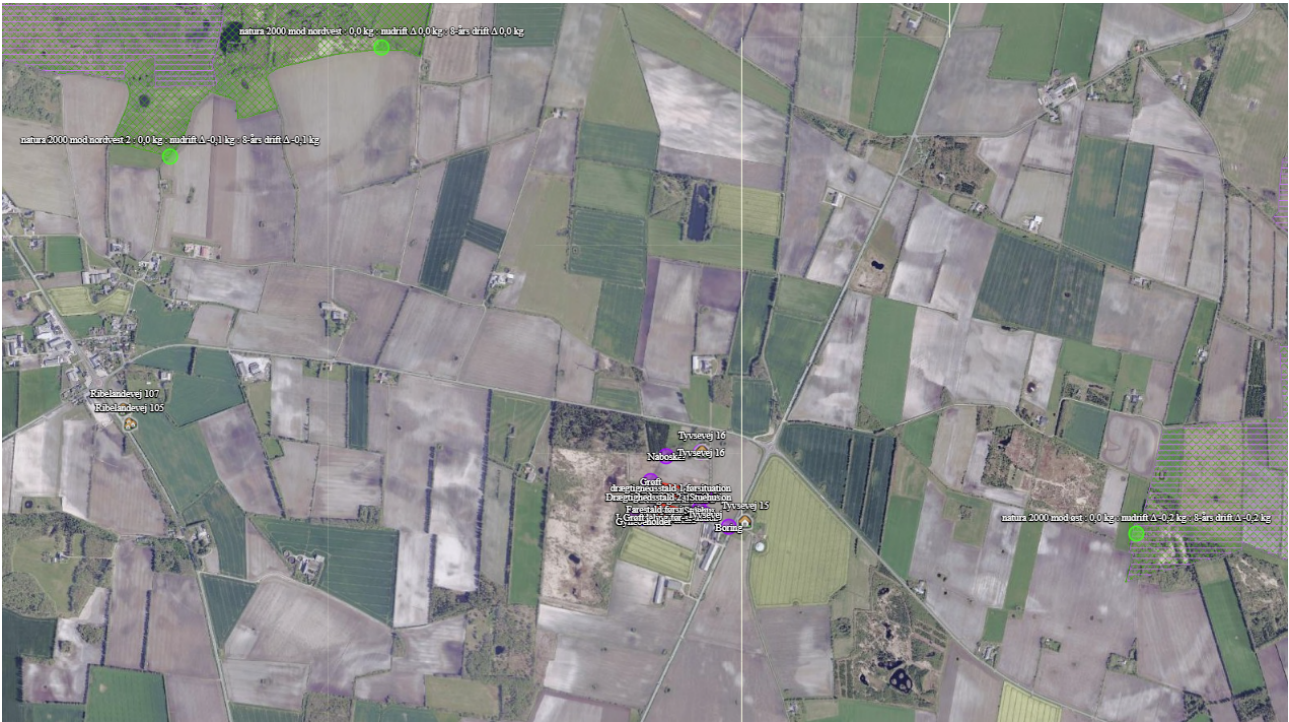
	3) hvor der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelsskovsarter, som er medtaget på listen "Arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af § 25 i lov om skove" og arterne har væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi.	
Beskyttede naturtyper der ikke hører under Kategori 1-3, men som efter en konkret vurdering, er ammoniak-følsomme.	Kan fx være enge, strandenge og søer	
<p>* Antallet af husdyrbrug ud over det ansøgte opgøres på følgende måde (kumulationsmodel):</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 150 kg NH₃-N pr. år indenfor 200 m</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 450 kg NH₃-N pr. år indenfor 200-300 m</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 750 kg NH₃-N pr. år indenfor 300-500 m</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 1.500 kg NH₃-N pr. år indenfor 500-1.000 m</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 5.000 kg NH₃-N pr. år indenfor 1.000-2.500 m</p>		

Tabel 6: Krav til maksimal total- og merdeposition af ammoniak til natur

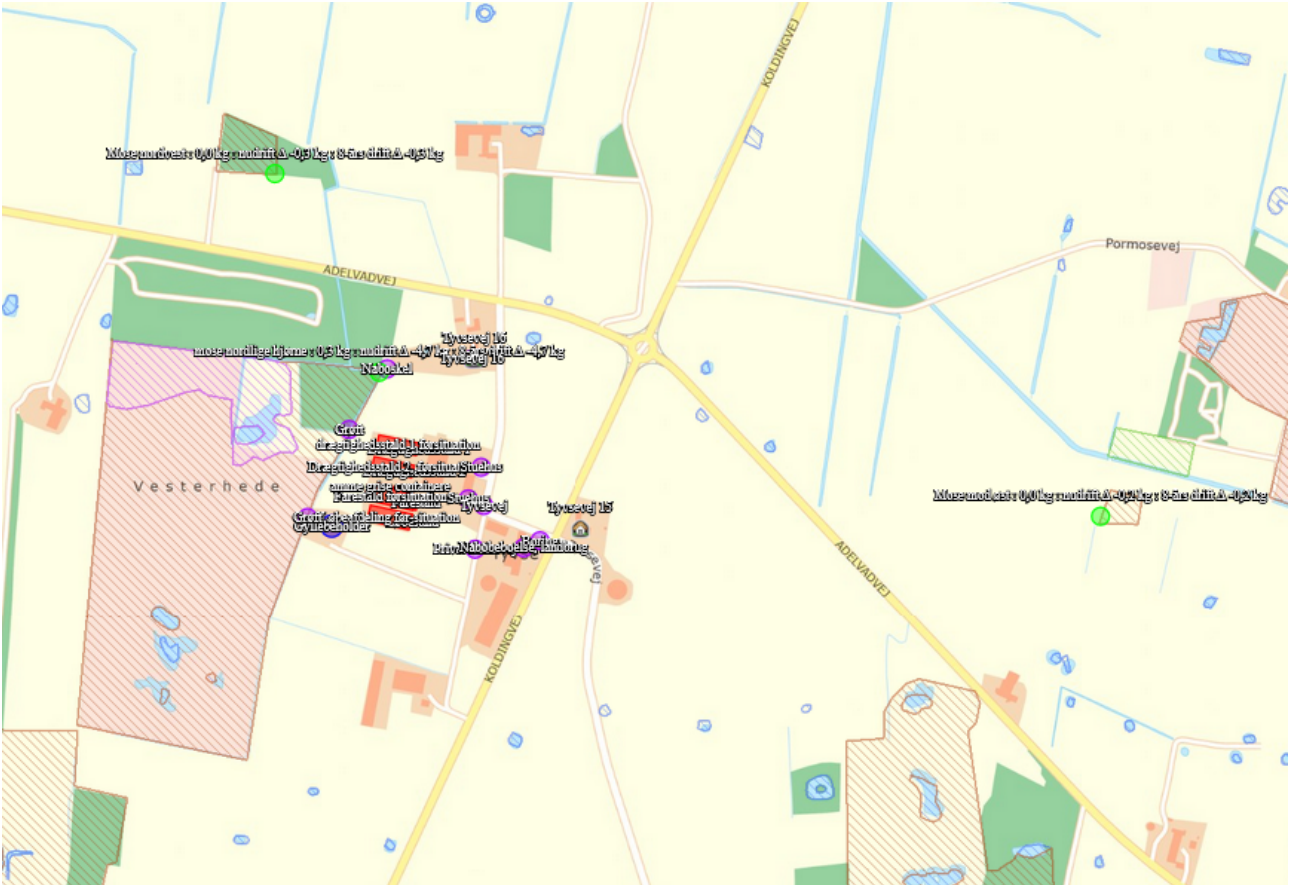

Figur 5: Husdyrbrugets placering i forhold til det nærmeste naturområde, Tyvse Mose

Figur 6: Husdyrbrugets placering i forhold til kat. 1 natur

Figur 7: Husdyrbrugets placering i forhold til kat. 3 natur

Oversigt af naturpunkter

Navn:	Kategori:	Opretter:	Kumulation:	Ruhed natur:	Merdeposition (kg N/ha/år):		Totaldeposition (kg N/ha/år):
					8-års drift	Nudrift:	

Oversigt af naturpunkter

Navn:	Kategori:	Opretter:	Kumulation:	Ruhed natur:	Merdeposition (kg N/ha/år):		Totaldeposition (kg N/ha/år):
					8-års drift	Nudrift:	

mose ekstra punkt ved mose 2	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-7,7	-7,7	0,9
mose ml. pkt 2 og 3	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-7,4	-7,4	0,9
Mose sydvest	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-0,3	-0,3	0,0
Mose nordvest	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	-0,3	-0,3	0,0
Mose mod øst	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	-0,2	-0,2	0,0
Mose mod sydøst	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-0,3	-0,3	0,1
mose nord	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-4,3	-4,3	0,6
Mose 7	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-1,8	-1,8	0,3
Mose 6	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-3,5	-3,5	0,4
mose 5	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-5,0	-5,0	0,5
Mose 4	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-5,4	-5,4	0,5
Mose 3	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-6,5	-6,5	0,8
mose 2	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-8,1	-8,1	0,9
mose nordlige hjørne	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	-4,7	-4,7	0,4
mose lidt over midt	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-5,8	-5,8	0,7
mose sydlige hjørne	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-0,3	-0,3	0,0

natura 2000 mod nordvest 2	Kategori 1	Ansøger	0	S	-0,1	-0,1	0,0
natura 2000 mod nordvest	Kategori 1	Ansøger	0	S	0,0	0,0	0,0
natura 2000 mod øst	Kategori 1	Ansøger	0	S	-0,1	-0,1	0,0
mose syd	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-2,1	-2,1	0,3
Mose	Kategori 2	Ansøger	0	Mk	-8,4	-8,4	0,9

Tabel 7: Total og merdeposition af ammoniak til udpegede naturområder

Kategori 1 natur

Det nærmeste kategori 1 naturområde er et område med skovbevokset tørvemose, der ligger i Natura 2000 området Draved Skov og Kongens Mose, ca. 1850 m øst fra husdyranlægget. Der er endvidere udpeget kategori 1 natur i Sølsted Mose, som ligger ca. 2,1 km nordvest for husdyrbruget. Der er tale om et areal med nedbrudt højmoser.

Ammoniakdepositionen til begge natura-2000 områder beregnes til 0,0 kg N/ha/år i total-deposition. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens totaldepositionskrav på 0,2-0,7 kg N/ha/år til kategori 1 natur er således overholdt.

Kategori 2 natur

Det nærmeste kategori 2 naturareal er jf. Husdyrgodkendelse.dk er ifølge Tønder kommune Tyvse Mose, der ligger umiddelbart bagved ejendommen. Der er ca. 50-85 m til mosen fra de enkelte staldanlæg og gyllebeholderen. Totaldepositionen til mosen er beregnet til mellem 0,0 og 0,9 kg N/ha/år, alt efter hvilket punkt, der beregnes til. Randen af mosen er relativt tilgroet, og er derfor angivet med ruheden Mk, eller "blandet natur med middel bevoksning" for de fleste af beregningspunkterne. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens totaldepositionskrav til kategori 2 natur på maksimalt 1,0 kg N/ha/år overholdes således. Den store reduktion af ammoniakdepositionen skyldes, at der sættes fuld luftrensning på alle stalde, og at gyllebeholderen tages ud af brug som gødningslager.

Der er også kategori 2- natur mod sydøst og sydvest. Her er der beregnet et fald i ammoniakafsætningen, hvorved afsætningen kommer helt ned på 0 - 0,1 kg N/ha/år (mose mod sydøst og mose sydvest). Her er beskyttelsesniveauet således også overholdt.

Kategori 3 natur og § 3 områder

Det nærmeste kategori 3 naturområde er et moseareal, der ligger nord for ejendommen, hvor der har været skov. Her reduceres ammoniakafsætningen med 4,7 kg N/ha/år, til 0,4 kg N/ha/år.

Derudover er der en mindre mose mod øst og en mose mod nord, hvor ammoniakafsætningen reduceres fra hhv. 0,2 kg og 0,3 kg N/ha/år til 0 kg N/ha/år.

Beskyttelsesniveauerne til kat. 3 natur er således overholdt.

Ud over de ovenfor beskrevne naturpunkter er der nogle mindre vandhuller i markerne omkring ejendommen. Eftersom der sker et stort fald i udledning af ammoniak, er der ikke regnet på ammoniakafsætningen til vandhullerne. Det er helt givet, at der vil være et fald i den luftbårne ammoniakafsætning til vandhullerne, og at den samlede afsætning til vandhullerne vil være meget lille.

Som det fremgår af beregningerne, så kommer der ingen merdeposition til nogen af naturområderne, men tværtimod reduceres ammoniakdepositionen til samtlige punkter, idet den samlede ammoniakemission fra husdyrbruget reduceres så væsentligt.

Det mest restriktive krav, kommunen kan stille til kategori 3 natur, er maksimalt 1 kg N/ha/år i merdeposition.

Vurdering af ammoniakdeposition til naturområder

Ammoniakfordampningen fra anlægget reduceres til ca. 12-13 % af det nuværende, ved at installere en effektiv rensning på samtlige stalde. Derved bliver Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens krav til total- og merdeposition af ammoniak til kategori 1, 2 og 3 natur overholdt. Derved vurderes ammoniakdepositionen til de nærliggende naturområder ikke at kunne påvirke naturarealerne væsentligt negativt.

3.6 Biologisk mangfoldighed/biodiversitet (F4, F1c)

Den nærliggende biodiversitet, der kan forventes at blive berørt af projektet, beskrives, herunder biodiversitetens relative rigdom, forekomst, kvalitet og regenereringskapacitet i området og dettes undergrund.

FN definerer biodiversitet som: *"Mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismerne indgår i. Biodiversitet omfatter såvel variationen indenfor og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer."* Med andre ord er biodiversitet alt liv på jordkloden, herunder dyr, planter, svampe, bakterier og andet levende både på land og i vand.

Et traditionelt husdyrbrug vil kunne påvirke biodiversiteten med ammoniak, der udledes gennem luften, udslip af forurenende stoffer i form af næringsstoffer eller kemikalier, afdrift eller afstrømning af bekæmpelsesmidler anvendt i marken eller ved direkte fysisk påvirkning, fx hvis der fjernes natur, leve-, yngle- eller opholdssteder.

Påvirkningen med ammoniak på naturtyper er beskrevet i det foregående punkt. I et efterfølgende afsnit under dette punkt beskrives bilag IV-arter og eventuel påvirkning heraf.

Udpegningen af økologiske forbindelser og naturbeskyttelsesinteresser fremgår af nedenstående kortudsnit.

Figur 8: Kort over økologiske forbindelser og Naturbeskyttelsesinteresser fra Plandata.dk

Som det fremgår, ligger husdyrbruget imellem nogle større områder udpeget med henblik på økologiske / potentielle økologiske forbindelser og områder med naturbeskyttelsesinteresser og potentielle naturbeskyttelsesinteresser. Der sker ikke nogen væsentlige bygningsmæssige ændringer, som inddrager naturarealer el-

ler dyrkede arealer, eller skaber nye barrierer i landskabet. Derimod mindskes ammoniakpåvirkningen af Tyvse Mose væsentligt, som beskrevet i det foregående afsnit.

Bilag IV-arter mv.

Bilag IV-arter er arter, der fremgår af bilag IV i EU's habitatdirektiv. De beskrives som strengt beskyttede arter. Det betyder, at arternes yngle- og rasteområder ikke må beskadiges eller ødelægges.

Af faglig rapport fra DMU nr. 635, Håndbog over dyrearter på habitatdirektivets bilag IV⁵ fremgår udbredelsen af forskellige arter i et grid på 10 km x 10 km fordelt over hele landet. Der er desuden udgivet en videnskabelig rapport i 2013 over overvågning af arter⁶. Af rapporterne fremgår, at nedenstående arter er registreret i nærområdet til husdyrbruget. I det konkrete tilfælde er det sandsynligt, at særligt flagermusene især har deres levesteder i Draved Skov, der ligger i samme kvadrat som Tyvse. Draved Skov er en meget gammel og varieret skov, der rummer mange gamle træer, hvilket gør den særligt velegnet som levested for flagermus.

Dansk navn:	Videnskabeligt artsnavn:
Vandflagermus	<i>Myotis daubentonii</i>
Sydflagermus	<i>Eptesicus serotinus</i>
Pipistrellflagermus	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
Dværgflagermus	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>
Frynseflagermus	<i>Myotis nattereri</i>
Troldflagermus	<i>Pipistrellus nathusii</i>
Odder	<i>Lutra lutra</i>
Markfirben	<i>Lacerta agilis</i>
Stor vandsalamander	<i>Triturus cristatus</i>
Spidssnudet frø	<i>Rana arvalis</i>
Løgfrø	<i>Pelobates fuscus</i>

Tabel 8: Liste over bilag IV-arter, som er registreret i samme kvadrat

Ifølge kortene på Danmarks Miljøportal over registrerede bilag IV-arter, er der registreret en enkelt bilag IV- art inden for 1.000 m fra husdyrbruget, nemlig Spidssnudet Frø, som er observeret flere steder i søer sydvest for ejendommen. Det er sandsynligt, at der også lever Spidssnudet Frø i Tyvse Mose, selvom der ikke er nogen registreret lige akkurat der.

Odder lever i mange vandløb i det sydvestjyske og sønderjyske område. Der er ikke nogen store vandløb lige i nærheden af ejendommen, og ejendommen har ingen væsentlig påvirkning på odderens levesteder.

⁵ Danmarks Miljøundersøgelser Aarhus Universitet Faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007 Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets V <https://www2.dmu.dk/pub/fr635.pdf>

⁶ AARHUS UNIVERSITET DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI Videnskabelig rapport nr. 50 fra 2013 Overvågning af arter 2004-2011 <https://www2.dmu.dk/Pub/SR50.pdf>

Figur 9: Kort over registreringer af bilag IV-arter. Kilde: Danmarks Naturdata

Derudover, så kan gamle bygninger og træer fungere som dagskjul og overvintringssteder for flagermus. Da der ikke er planer om at fjerne bygninger eller gamle træer på ejendommen, er der ikke risiko for at deres eventuelle levesteder forringes.

Samlet vurdering

Den generelle vurdering er, at en merdeposition på 1,0 kg N/ha/år ikke kan medføre en tilstandsændring af et almindeligt § 3 beskyttet naturareal. Ammoniak er så vidt vides ikke direkte skadelig for bilag IV-arter eller for andre arter. Den største effekt af ammoniakdepositionen vil være risiko for tilgroning af lysåbne naturarealer.

Da ammoniakemissionen fra husdyrbruget reduceres betragteligt og merdepositionen til nærmeste naturarealer er negativ i forhold til nudrift og 8 års drift, og der ikke fjernes beplantninger, stenbunker, jorddiger eller gamle bygninger, som vurderes at kunne være mulige opholdssteder for bilag IV-arter, vurderes det, at husdyrbruget ikke kan påvirke bilag IV-arters eller andre arters yngle- eller levesteder negativt.

Når de generelle udbringningsregler for husdyrgødning samt krav til anvendelse af bekæmpelsesmidler overholdes, vurderes der ikke at kunne ske væsentlig påvirkning af biodiversiteten ved markdriften, der som beskrevet varetages af markbruget.

3.7 Lugtemission (B6, B4, E1b, E1c)

De nærmeste lugtberegningpunkter er udpeget i skema 238276 i Husdyrgodkendelse.dk og ses i figur 10.

Nærmeste enkelt beboelser uden landbrugspligt er Tyvsevej 15 og 16. Nærmeste enkelt beboelser, der udløser samlet bebyggelse vurderes at være Ribelandevej 5 i sydenden af Sølsted. Her ser der ud til at være mere end 6 andre enkeltboliger, indenfor 200 m af den pågældende ejendom. I den sydlige ende af Sølsted er nærmeste lokalplanlagte område. Nærmeste byzone er i Abild. Nærmeste sommerhusområde er ikke udpeget, da det ligger meget længere væk end nærmeste byzone.

Der er kumulation med andre husdyrbrug i forhold til lugt til enkelt beboelse på Tyvsevej 15, idet kvægbruget på Tyvsevej 10 ligger mindre end 100 m fra beboelsen på Tyvsevej 15. Naboerne på Tyvsevej 15 skal således tåle lugt både fra svinebruget og fra kvægbruget, hvorved der opstår kumulation.

Figur 10. Nærmeste naboer til Tyvsevej 12

Figur 11: Nærmeste samlede bebyggelse og lokalplanlagte område i Sølsted

Samlet resultat af lugtberegning ? i

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand (m)	Korrigeret geneafstand (m)	Vægtet gennemsnitsafstand (m)	Genekriterie overholdt
Tyvsevej 15	1	FMK	161,2	161,2	281,1	Ja
Tyvsevej 16	0	FMK	161,2	161,2	227,1	Ja
Ribelandevej 105	0	NY	296	296	2183,8	Ja
Ribelandevej 107	0	NY	296	296	2213,3	Ja
Abild Ejerlav, Abild	0	FMK	509,7	509,7	3337,6	Ja

Tabel 9: Beregning af lugtgeneafstande til nærmeste nabo, samlet bebyggelse og byzone

Geneniveauerne for lugt beregnes efter Miljøstyrelsens lugtmodel i odour units (OU_E) og efter FMK-modellen i lugtenheder (LE). Geneniveauerne må maksimalt være $5 OU_E$ pr. m^3 og $1 LE$ pr. m^3 til områder, der ifølge kommuneplanens rammedel er udlagt til eksisterende eller fremtidigt byzone- eller sommerhusområde, $7 OU_E$ pr. m^3 og $3 LE$ pr. m^3 til samlet bebyggelse og område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligfor-

mål, blandet bolig- og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende samt 15 OU_E pr. m³ og 10 LE pr. m³ til enkelt beboelser uden landbrugspligt.

De beregnede lugtgeneafstande fremgår af tabel 9. Det fremgår, at alle beskyttelsesniveauer for lugt er overholdt.

Lugtemissionen fra husdyrbruget falder væsentligt i ansøgt drift pga. luftrensningen. Faldet i lugtemission er en sidegevinst ved luftrensningen for ammoniak. Også uden luftrensning er beskyttelsesniveauerne til samtlige naboer / samlet bebyggelse / byzone overholdt, alene på grund af afstanden.

Husdyrgodkendelse.dk beregner udelukkende lugt fra stalde. Ud over lugt fra staldene, kan der være lugt fra gyllebeholdere. Gyllebeholderen på ejendommen tages ud af brug, da den står for tæt på mosen, og den vil derfor ikke afgive lugt.

Der vil kunne forekomme lugtgener i forbindelse med udbringning af husdyrgødning på marker. Husdyrgødningen vil fremover afsættes til forarbejdning på biogasanlæg. Erfaringen er, at den forarbejdede biomasse, der kommer retur fra biogasanlægget, lugter væsentligt mindre end uforarbejdet gylle.

Der er generelle regler i Husdyrgødningsbekendtgørelsen for udbringning af gylle op til byzoneområder og lokalplanlagte områder, hvor lokalplanen udlægger området til boligformål. Dette betyder, at der ikke må udbringes husdyrgødning inden for 200 m fra disse områder på lørdage, søndage og helligdage.

Der er ikke kendskab til, at lugt fra husdyrbrug er direkte sundhedsskadelig.

Vurdering

Lugt opfattes forskelligt af forskellige personer. Med de tiltag, der indarbejdes i det ansøgte projekt, vil den samlede lugtpåvirkning af omgivelserne blive væsentligt reduceret. Idet der ikke bygges nyt, men alene reduceres i lugtbelastning og gylleopbevaringsanlæg, vil lugt fra ejendommen højst sandsynligt ikke komme til at genere nogen i nabolaget.

3.8 Øvrige emissioner og gener (B7, E1b, F1d, F5c, F8)

I de efterfølgende underpunkter beskrives potentielle gener fra støj, rystelser og vibrationer, støv, lys, skadedyr og transport. Selv om der er god afstand til nabobeboelser, er det altid vigtigt at have fokus på ikke at genere naboer.

Nærmeste større husdyrbrug er kvægbruget på Tyvsevej 10.

Der forekommer ingen stråling fra husdyrbrug. Der vil være emission af varme fra dyrene og gødningen. Det er ikke fundet nødvendigt at kvantificere varmeemissionen.

3.8.1 Støj (B7, E1b, F1d, F5c)

De største støjgener vil forekomme i forbindelse med ventilation, gyllepumpning, afhentning af gylle til biogas, indblæsning af foder i fodersiloerne, indkørsel af korn, indkøring af halm i lade, samt transport af dyr, foder og andre transport til og fra ejendommen.

Pumpe i fortank bag stalden giver ingen støj. Ny fortank / gylletank tømmes til lastbil, dette brummer lidt, og er overstået i løbet af få minutter.

Der vil være nogle få ændringer i støjkluderne fra husdyrbruget. I forbindelse med at der sættes luftrensning på samtlige stalde, vil der være ventilatorer, der kører ved østgavlen af alle 4 staldbygninger. Tidligere var de to dybstrøelsesstalde med naturlig ventilation, og farestalden og løbestalden har ventilationsafkast i kip. Det kan være, at ventilationen kommer til at lyde lidt anderledes, men det vurderes at støjen ikke vil øges væsentligt. Ventilationsanlæggene kører hele døgnet, for der skal renses på al staldluften.

De største mobile støjkloder (lastbil eller traktor) vil være afhentning af gylle til biogas. Hidtil er dybstrøelsen blevet hentet fra plads mellem staldene. Gylle hentes fra ny fortank / gylletank, der placeres ved hjørnet af matr. 1, Tyvse, Abild. Det forventes, at der vil blive afhentet gylle til biogas en gang om ugen. Eftersom gyllebeholderen ikke længere anvendes til husdyrgødning, vil der ikke være støj fra omrøring af gylle.

Øvrige transportere er beskrevet under afsnit om transportere.

Ansøger oplyser, at der aldrig er indkommet klager fra naboer over støj fra husdyrbruget.

Vurdering

Da de fleste aktiviteter sker inde i isolerede bygninger, vurderes støj, herunder lavfrekvent støj, at være af et omfang, der ikke vil kunne genere omgivelserne, samt at Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser kan overholdes. Støjbidraget bliver formentlig mindre, da der i fremtiden ikke vil blive udmuget dybstrøelse.

Vurdering af støj i forhold til transportere er beskrevet under punkt 3.8.6.

3.8.2 Rystelser og vibrationer (B7, E1b, F1d, F5c)

Der kan eventuelt forekomme mindre rystelser i forbindelse med transportere til og fra husdyrbruget og internt på husdyrbruget. Der sker ikke ændringer, der vil bevirke øgede gener i form af rystelser eller vibrationer. Der røres ikke længere gylle op i gyllebeholderen, da den ikke længere anvendes til husdyrgødning.

Se yderligere om transportere under punkt 3.8.6.

Vurdering

Med afstanden til naboer fra stationære og mobile kilder på selve husdyrbruget, vurderes det, at rystelser og vibrationer fra husdyrbruget ikke vil kunne medføre væsentlige gener for omgivelserne.

3.8.3 Støv (B7, E1b)

Kørearealerne rundt omkring bygningerne er primært betonbelagte. Støv vil primært forekomme ved transport på husdyrbrugets kørearealer, ved indkørsel af halm i laden samt ved kørsel på grusvej forbi ejendommen.

Støv fra levering af foder er meget begrænset. Foder blæses ind i fodersiloerne, hvorfra det ledes til foderrummet, og ledes ud i staldene ved hjælp af kædeetræk. Støv fra foderet lander inden for en afstand af nogle få meter. Afstanden til naboerne gør at støv fra siloerne ikke er noget problem.

Der er overbrusningsanlæg i alle drægtighedsstalde til brug ved behov for køling af dyrene.

Der vil være mindre støv fra flytning af halm og strøning i drægtighedsstaldene, når dybstrøelsen erstattes af gyllesystem.

Vurdering

Det vurderes, at afstanden til nabobeboelser er så stor, at der ikke vil kunne forekomme støvgener fra kørslen på kørearealerne rundt om husdyrbruget.

Det vurderes endvidere, at der ikke er problemer med støv i forbindelse med håndteringen af foderet, idet foder håndteres i foderladen og ledes ud i staldene gennem lukkede rørsystemer. Overbrusning i drægtighedsstaldene medvirker endvidere til at binde eventuelt støv fra foder og dyr.

3.8.4 Lyspåvirkning (B7, E1b, F1d, F5c)

Der er ikke meget udvendig belysning på anlægget. Der er sensorstyret lys ved parkeringspladsen foran fa-restalden. Der er lys i staldene fra 06-22, for at dyrene kan orientere sig og for at man kan arbejde i stalden.

Lyspåvirkning af omgivelserne fra belysning inde i staldene eller de øvrige driftsbygninger, vil kun i meget begrænset omfang registreres i nærområdet. Som beskrevet under 3.4.1 er indsynet til husdyrbruget delvist afskærmet af beplantning og lade, stuehuse og gammel stald, og husdyrbruget ligger i et relativt fladt landskab.

Ud over lyspåvirkning fra udvendig og indvendig belysning vil der forekomme lyspåvirkning fra køretøjer. Lastbiler med lys holder kortvarigt ved stalde, fortank, foderlade og siloer i forbindelse med af- og pålæsning.

Vurdering

Hverken lys fra vinduer eller udvendig belysning vurderes at kunne genere naboer eller vejtrafik, dels pga. kildernes lysstyrke og placering, beplantninger samt afstanden til nærmeste naboer og veje. Lyspåvirkningerne vurderes ligeledes ikke at kunne påvirke landskabsopfattelsen væsentligt negativt.

3.8.5 Skadedyr (B7, E1b)

Ansøger oplever ikke problemer med skadedyr. Rotter forebygges og bekæmpes af Ewers efter en fast aftale. Opbevaring af foder sker som beskrevet i siloer og der fejles op ved eventuelt spild, så der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter og mus m.v.).

Der holdes rent i stalde og drivgange, så der ikke ligger gødningsrester mv. i gangarealer, hvor fluer kan opformeres. Da der udsluses gylle hyppigt pga. afsætning af gylle til biogasanlæg, er opformering af fluer begrænset. Ansøger vurderer endvidere, at gyllekølingen medvirker til at hæmme opformering af larver.

Vurdering

De beskrevne bekæmpelsestiltag vurderes at være tilstrækkelige til, at der ikke er risiko for gener fra skadedyr. Med effektiv rottebekæmpelse vil der være begrænset fare for menneskers sundhed, da overførsel af smitte med bakterier, vira og protozoer dermed begrænses mest muligt.

3.8.6 Transporter (B7, E1b)

Transporter i forbindelse med driften af ejendommen sker ad de tre overkørsler til Tyvsevej. Den nordligste indkørsel benyttes især i forbindelse med udmugning og afhentning af dybstrøelse. Den midterste kørevej benyttes primært i forbindelse med transport af dyr. Den sydligste indkørsel anvendes især ved afhentning af døde dyr samt afhentning af gylle fra fortank / gylletank. De to indkørsler til stuehusene anvendes kun til private biler.

Det er bedriftens medarbejdere der står for de fleste af transporterne – halm, foder, mv. og de transporter foregår i dagtimerne. Levering af ornesæd sker tidligt om morgenen. Afhentning af smågrise sker altid om formiddagen.

Tunge transport (ind og ud tælles som en transport)	Nudrift Antal/år	Ansøgt drift Antal/år
Indkørsel af foder, lastbil	Ca. 52	ca. 52
Levering af polte, lastbil	Ca. 26	ca. 26
Afhentning af smågrise	52	52
Afhentning af slagtesøer	ca. 26	ca. 26
Afhentning af døde dyr (lastbil)	ca. 104	ca. 104
Afhentning af dybstrøelse til biogas ca. 35 læs, lastbil	35	
Afhentning af gylle til biogasanlæg (tankbil, kapacitet ca. 40 ton)	0	218

Diverse sækkevarer (lastbil)	ca. 12	ca. 12
Afhentning af gylle fra lager til mark	228	0
Indkørsel af halm	24	5
Afhentning af restaffald	ca. 52	ca. 52
Afhentning af dagrenovation	ca. 26	ca. 26
Maksimalt i alt	ca. 637	ca. 573

Tabel 10: Skønnede antal transporter

Antallet af transporter i forbindelse med afhentning af gylle og dybstrøelse er skønnet ud fra normtalsproduktion af gylle (normtal 2023) og erfaring.

Ud over de skønnede tunge transporter, er der transporter i personbiler med personale, dyrlæge mv. i gennemsnit ca. 5 gange om dagen på hverdage og 1 gang om dagen i weekend og helligdage.

Vurdering

Det vurderes, at omfanget af transporter ikke vil øges, men at der vil være et lille fald i antallet af transporter, fordi de store mængde dybstrøelse erstattes af gylle, der er lettere at flytte og transportere, fordi det kan pumpes. Idet gyllen køres tilbage til nye lagre, der placeres tæt på hvor gyllen skal bruges i marken, bliver der også mindre transport fra lagertank til mark.

Trafik på veje reguleres af færdselsreglerne (regulering af aksestryk, hastighedsbegrænsninger mv.). I forhold til husdyrbrug er der jf. Miljø- og Fødevarerklagenævnets praksis kun hjemmel i Husdyrbrugloven til at stille vilkår om brug af bestemte overkørsler eller tidspunkter for ind- og udkørsel.

Over de senere år er antal transporter til og fra husdyrbrug generelt faldet som følge af udviklingen af kapaciteten for transportenheder, specielt i forhold til transport af foder og husdyrgødning.

Samlet set vurderes transporter til og fra husdyrbruget ikke at kunne medføre væsentlige gener for naboer.

3.9 Reststoffer, affald og naturressourcer (B8, E1b, F5b)

3.9.1 Døde dyr (B8)

Døde dyr placeres på DAKA plads ved grusvejen ned til gyllebeholderen. Søer lægges hævet over jorden på spalter og er overdækket med en kadaverkap og smågrise opbevares i plastcontainer. Dyrene tilmeldes straks via app til afhentning, hvorefter Daka afhenter så hurtigt som muligt, typisk samme dag. Dyr til afhentning tilmeldes via app på mobiltelefonen. Daka genanvender de døde dyr som råvarer i biobrændstof og biodiesel.

Vurdering

Da de døde dyr er forsvarligt overdækket, vil de ikke være synlige for forbipasserende eller naboer, og derfor ikke til væsentlig gene. Døde dyr afhentes indenfor få timer. Opbevaringen af døde dyr vurderes derfor at være forsvarlig.

3.9.2 Affald (B8, F1d, F5c)

Da der er tale om et IE-brug, skal affaldshåndteringen leve op til affaldshierarkiet, jf. § 6 b i lov om miljøbeskyttelse, hvilket betyder at affald skal behandles efter følgende hierarki:

- 1) Affaldsforebyggelse.
- 2) Forberedelse med henblik på genbrug.

- 3) Genanvendelse.
- 4) Anden nyttiggørelse.
- 5) Bortskaffelse.

Der er fokus på at producere så lidt affald som muligt. Som udgangspunkt benyttes ikke mere foder, end der er behov for, husdyrgødning anvendes til gødskning af marker, andet uundgåeligt affald sorteres med henblik på genanvendelse og kun restfraktioner ender i container med brændbart affald. Der er indrettet sorteringsboks til de forskellige affaldsfraktioner, og der er en medarbejder på bedriften, der har som sin særskilte arbejdsopgave at indsamle det sorterede affald og bringe det til genbrugsstationen.

Herunder er oplistet husdyrbrugets affaldstyper, opbevaringssteder, transportører og modtageanlæg. Der sker ingen ændringer i affaldet med det ansøgte.

Affaldstype	Opbevaringssted	Transportør	Modtageanlæg
Spraydåser	Samles i værksted, køres til genbrug	Transporterer selv	Genbrugsplads
Medicinrester, samt tom emballage	Samles i værksted, køres til genbrug	Transporterer selv	Genbrugsplads
Kanyler i særlig beholder	Samles i værksted, køres til genbrug	Transporterer selv	Genbrugsplads
Små batterier	Samles i værksted, køres til genbrug	Transporterer selv	Genbrugsplads
Lysstofrør og LED-rør	Samles i værksted, køres til genbrug	Transporterer selv	Genbrugsplads
Diverse brændbart,	Container på 800 l opstillet i gårdspladsen	Henning Sejer Hver 14. dag	Kendes ikke

Tabel 11: Affaldshåndtering og mængder

Der opbevares ingen bekæmpelsesmidler eller olieråvarer, idet jorden er bortforpagtet, og derfor drives der ikke markdrift fra ejendommen.

Vurdering

Det vurderes, at husdyrbruget lever op til affaldshierarkiet og at sortering, opbevaring og bortskaffelse af affald sker miljømæssigt forsvarligt og i overensstemmelse med Tønder Kommunes affaldsregulativ. Det vurderes desuden, at affald fra husdyrbruget ikke har en væsentlig direkte eller indirekte påvirkning af jordarealer og jordbund, samt at der ikke vil opstå gener i forbindelse med bortskaffelse af affald.

3.9.3 Olie- og kemikalier (B7 og B8)

Der er ingen fyringsolietank på ejendommen. Dieseltank bliver afviklet. Der opbevares kun mindre mængde diesel i 20l dunk på ejendommen til påfyldning af fodervogn. Dunken opbevares på fast bund i værksted.

Der benyttes sæbe og desinfektionsmidler ved vask af staldene. Midlerne opbevares i depotrum i stald. Der opbevares maks. 100 l ad gangen.

Husdyrbruget har udarbejdet en beredskabsplan, hvori der er instrukser som følges ved evt. uheld med olie, kemikalier eller husdyrgødning.

3.9.4 Spildevand og restvand (B8, F1d, F4)

Afløbsforholdene på husdyrbruget fremgår af afløbsplanen, se bilag 4. Alt vand og afløb fra stalde ledes til gyllesystem. Drivgange mellem bygningerne er udført i beton uden afløb. Drivgange rengøres efter hver flytning af dyr, og afsat husdyrgødning skræbes ind i gyllekanalen i den nærmeste stald.

Betonplads mellem de to dybstrøelsesstalder har afløb til overfladevandssystem. Pladsen bruges til kørsel med halm i forbindelse med strøning i de to dybstrøelsesstalder. Pladsen holdes ren. I nudrift bliver pladsen

også brugt ved udmugning fra staldene til container, men dette bliver ikke nødvendigt, når staldene ombygges til gyllesystem.

Alt tagvand opsamles i tagrender og afledes mod vest til grøft med forbindelse til vandløbssystem og Tyvse Mose. Idet der opføres 4 mindre tilbygninger til luftrensingsmodulerne, vil tagvand fra disse blive koblet på eksisterende afløbssystem. Der er tale om i alt ca. 245 m² ny bygning. Idet ventilationsluften fremover renses med en stor rensesgrad, vil afsætningen af ammoniak på tagfladerne være mindre end det er i dag og indholdet af støv og kvælstof i tagvandet vil derfor formentlig også være lidt mindre i fremtiden end det er i dag.

Arealet mellem lade og stuehuse er befæstet med beton. Der er enkelte afløbsriste med tilhørende rørledninger fra det fast befæstede areal, som ligeledes løber til grøfterne. Der sker ingen ændringer af udledningen af tag- og overfladevand fra pladser med det ansøgte.

Sanitært spildevand fra stuehuset og wc og bad i forrummet afledes til septiktanke.

Se tegning over afløbsforhold i bilag 3.

Vurdering

Idet der er fokus på renholdelse af betonpladser mellem staldene og da der i øvrigt kun sker en meget lille øgning af det bebyggede arealer, vurderes det, at der ikke vil kunne ske en væsentlig negativ påvirkning af vandløb med det ansøgte.

3.10 BAT ammoniakemission (B9, C2, F5g)

BAT-kravet, som er den maksimalt tilladte ammoniakemission fra stalde og lagre, beregnes i Husdyrgodkendelse.dk. BAT-beregningen tager afsæt i, at der allerede foreligger en miljøgodkendelse, som omfatter de eksisterende stalde og gyllebeholderen.

De BAT-krav, der stilles til husdyrbrug, bidrager til, at målet for fald i ammoniakemissionen i Danmark nås, og at den sundhedspåvirkning, ammoniak afstedkommer, dermed imødegås. Når ammoniakudledningen begrænses, bidrager det også til en generel bedre beskyttelse af ammoniakfølsom natur, da baggrundsbelastninger nedbringes.

I denne konkrete sag reduceres ammoniak-fordampningen så meget, at den kommer under grænsen på 750 kg N/år, som er grænsen for at der overhovedet stilles BAT-krav. Uden luftrensning ville produktionen have givet anledning til en fordampning på 4822 kg N/år. Med luftrensning er BAT overopfyldt med 2812 kg N. Luftrensningen ligger således ud over hvad der kan forlanges af hensyn til BAT, og er ekstra tilvalgt af hensyn til at kunne få en miljøgodkendelse til fortsat produktion med den givne placering tæt på Tyvse Mose.

Samlet BAT beregning			
	Stalde	Lagre	Total
Samlet BAT krav (kg NH ₃ -N /år)	3444	82	3526
Faktisk emission (kg NH ₃ -N /år)	632	41	673
Forskel (kg NH ₃ -N /år)	-	-	2853
Vejledende BAT Overholdt?	-	-	Ja

Tabel 12: BAT-beregning med luftrensning

Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at BAT-kravet for ammoniak overholdes. BAT-kravet er lovbestemt og sikrer, at ammoniakemissionen fra husdyrbruget er på et niveau, der svarer til, at der er valgt stald-

systemer og/eller teknologier blandt de bedste tilgængelige til at begrænse ammoniakudledningen fra husdyrbruget. Som det ses nedenfor er samtlige stalde regnet som nye / renoverede, fordi de ændres med hensyn til ventilationsanlæg, og dermed vurderes på ny med hensyn til BAT. Fremadrettet indgår gyllekølingen ikke i BAT-beregningen, da den kun har begrænset effekt på ammoniakfordampningen, når der også indbygges luftrensning med stor effekt.

BAT krav opnåelig ved anvendelse af BAT for nye og eksisterende stalde ? 1				
Staldnavn	Navn på dyretype og staldsystem eller flexgruppe	Forudsætning for BAT-beregning	BAT krav ved ny stald (kg NH ₃ -N / (m ² · år))	BAT krav ved eksisterende stald (kg NH ₃ -N / (m ² · år)) ^c
Drægtighedsstald 1	Søer, gølle og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,81	1,20
Drægtighedsstald 2	Søer, gølle og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,81	1,20
Farestald	Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,58	0,66
Løbestald	Søer, gølle og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,81	1,30
Løbestald	Søer, gølle og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,81	1,20
Løbestald	Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,58	0,66
amme grise containere	Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,58	0,56

Tabel 13: Tabel med oplysninger om forudsætning for BAT-beregning

Vurdering

Da ammoniak-fordampningen begrænses væsentligt ved luftrensning, så den samlede fordampning er mindre end 750 kg/år, vurderes det, at der sker tilstrækkelig begrænsning af ammoniakemissionen.

3.11 Forslag til vilkår om bl.a. egenkontrol (B7)

I kraft af at gyllebeholderen tages ud af drift som gødningslager, er det ikke længere relevant at stille vilkår om egenkontrol af teltoverdækningen.

I de nuværende gyllekølingsvilkår i godkendelsen fra 2010, stilles der krav om at der skal køles på et samlet areal på 1240 m², med i gennemsnit 13 W/m². Varmepumpens timetæller skal aflæses månedligt, og antal driftstimer skal kunne dokumenteres for kommunen ved tilsyn. Det årlige antal driftstimer skal være min. 8322 timer. Der skal også føres logbog over evt. driftsstop. Denne køling skulle give en reduktion af ammoniakfordampningen med 12,5 % fra de pågældende stalde.

Effekten af gyllekølingen ikke er indregnet i ammoniakudledningen, da den kun giver en meget lille øget ammoniak-effekt, når der alligevel luftrenses. Ifølge Samspilsnotatet fra Teknologisk Institut, fra 2016, der omhandler forskellige staldteknologiers indvirkning på hinandens effekter, skal den samlede effekt af gyllekøling og luftrensning beregnes således:

Effekt af gyllekøling + effekt af luftrensning – effekt af gyllekøling x effekt af luftrensning

I det konkrete tilfælde: Samlet ammoniak-effekt = 0,125 + 0,88 – 0,125 x 0,88 = 0,895 eller 89,5 %

Gyllekølingen bidrager således kun med en reduktion af ammoniakfordampningen på 1,5 % yderligere, når der luftrenses med en BIOflex 2-stage luftrenser. Dette kan eksempelvis ikke opveje fordampningen fra gyllebeholderen eller give frihed til at vælge andre luftrensningsteknologier med en lavere effekt.

Gyllekølingen har dog også den virkning, at den bidrager til opvarmning i staldene, og det er derfor hensigtsmæssigt at bibeholde gyllekølingen, ud fra et økonomisk og et energi-besparelsesperspektiv.

Da gyllekølingen ikke indgår i beregningerne, bør der ikke stilles vilkår til drift og egenkontrol af gyllekølingsanlægget. Så længe det giver mening at opretholde gyllekølingen ud fra et økonomisk perspektiv, vil det blive opretholdt.

Ansøger forslår at vilkår om drift og egenkontrol vedr. luftrensning fastlægges i samarbejde med Skov A/S.

3.12 Klima (F4, F5f)

Husdyrbrug med dyrehold bidrager til udledning af klimagasser som metan, lattergas og CO₂. Det er især dyrenes omsætning af foder, der bidrager til metanudskillelsen, og husdyrgødningen, der bidrager til lattergas- og metan udskillelsen, mens CO₂-udledningen primært stammer fra strøm- og dieselforbruget.

Som det beskrives under punkt 4.2.2 har husdyrbruget udskiftet belysningen til LED-belysning, ventilatorerne er udskiftet til lavenergiventilatorer og cirkulationspumper udskiftes løbende til nye strømbesparende typer. Gyllekølingsanlægget sørger for opvarmning af staldene, og har helt erstattet fyringsolie. Hvis gyllekølingsanlægget en gang skal udskiftes, er det muligt at det vil blive erstattet af et stokerfyr, hvor der fyres med træpiller, som er en fornybar energikilde.

Afgasning af husdyrgødning i biogasanlæg bevirker, at udvundet metan opsamles og nyttiggøres, samt at metanudledningen fra den efterfølgende opbevaring af den afgassede biomasse nedsættes væsentligt⁷.

I forhold til klimaændringer er det især et ændret nedbørsmønster eller grundvandsstigninger, der kan tænkes at påvirke husdyrbrug. Over de seneste 8 år har nedbøren svinget med et gennemsnit på 933 mm om året⁸. Da husdyrbruget ligger ca. 19 m over havoverfladen, vil stigende havvandspejl ikke kunne påvirke husdyrbruget i dets forventede levetid.

Nedenfor fremgår husdyrbrugets sårbarhed i forhold til nedbør, vandstandsstigning fra vandløb, grundvandsstigning samt havvandsstigning.

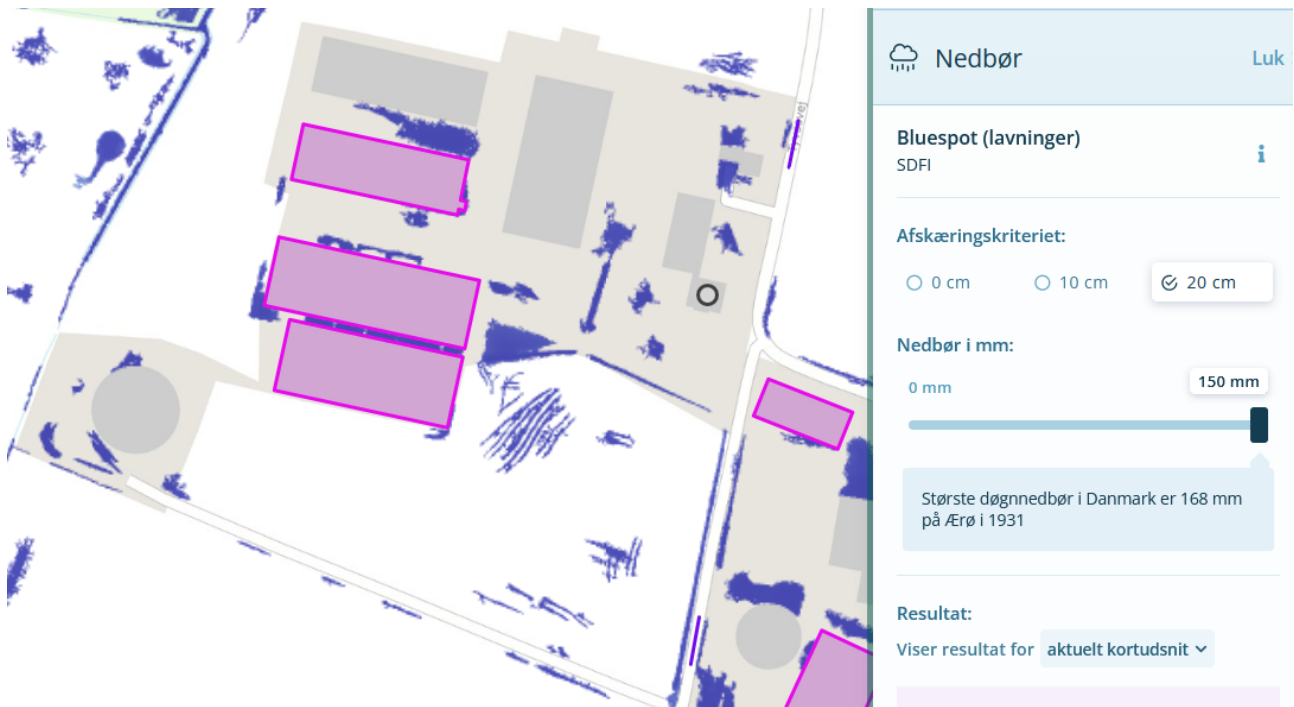
Nedbør

Af figur 12 herunder fremgår de områder og bygninger, der kan blive påvirket ved værst tænkelige nedbørsmængde. Som det fremgår af kortet, vil der være nogle mindre områder, hvor der står vand, men der vil ikke være problemer med oversvømmelse. Ejendommen ligger på et plateau, hvorfra terrænet falder både mod øst og mod vest, så der har aldrig været problemer med at komme af med overskydende nedbør.

---

⁷ <https://bce.au.dk/forskning/faciliteter/forsogsbiogasanlaeg/fakta-om-biogas/>

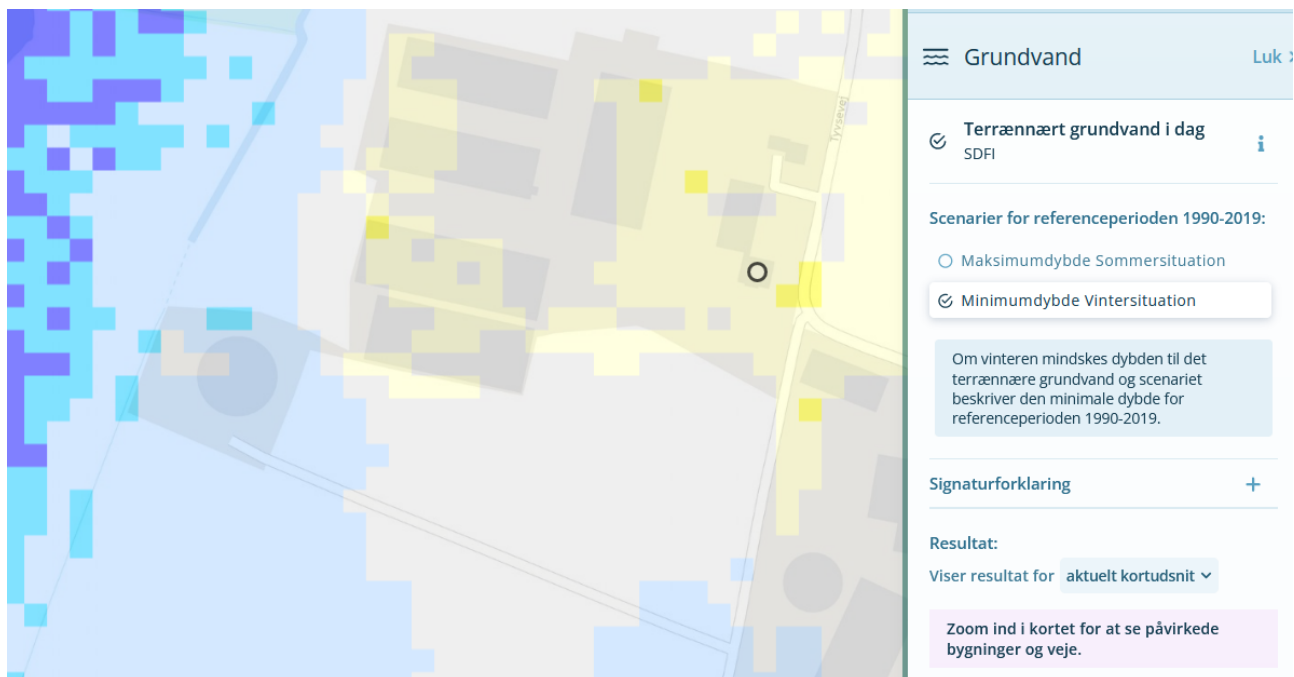
⁸ <https://www.danva.dk/viden/bm/om-benchmarking/nedboersvariation-paa-danmarkskort/>

Figur 12: Områder der kan blive påvirket af nedbør. Kilde: kamp.miljøportal.dk

Grundvand

Af figur 13 fremgår det, at der er langt til grundvandet på ejendommen, hvilket hænger sammen med, at ejendommen ligger på en bakke. Der er 2-3 m til grundvandet i vinterperioden. Der forventes således ikke problemer med højtstående grundvand.

Figur 13: Grundvandshøjde omkring husdyrbruget om vinteren. Kilde: kamp.miljøportal.dk

Vandløb og hav

Der er umiddelbart ingen risiko for, at husdyrbruget vil blive påvirket af oversvømmelse fra vandløb eller hav, da ejendommen ligger på en bakke, langt fra det nærmeste større vandløb, og ca. 15 km fra havet.

Vurdering

Pga. husdyrbrugets beliggenhed på en bakke, ca. 19 m over havets overflade, med terrænfald til flere sider og med ca. 15 km til kysten, vurderes husdyrbruget ikke at kunne opleve negative konsekvenser pga. klimaændringer i de kommende mange år.

Ved løbende udskiftning til mere energieffektiv belysning, gyllekøling til opvarmning og afsætning af husdyrgødning til biogasanlæg, vurderes husdyrbrugets CO₂-udledning at være begrænset til et rimeligt niveau.

3.13 Risiko for ulykker og katastrofer (B7, F5d, E1c, F7, F8)

Husdyrbrugets daglige tiltag for at begrænse forurening og gener er beskrevet under punkterne 3.5-3.16. Forholdsregler i forbindelse med uheld med gylle og ved brand er beskrevet i husdyrbrugets beredskabsplan. Beredskabsplanen er hængt op på opslagstavle i medarbejderfacilitet / kontor i østenden af farestald. Beredskabsplanen opdateres løbende.

De største ulykker der kan forekomme på husdyrbruget, der kan give anledning til en akut forurening, er udslip af gylle. Gylle flyttes kun i meget begrænset omfang, da det afhentes direkte fra fortank/underjordisk gylletank til biogasanlæg, og ikke kommer tilbage til ejendommen.

Stalde, gyllekanaler og fortank/lagertank er/bliver etableret med tætte og stabile bunde og sider.

Dybstrøelse udmuges til container, der opstilles på betonpladsen mellem dybstrøelsesstaldene til formålet, og fjernes når den er fyldt. Efter udført arbejde rengøres pladsen omhyggeligt, så der ikke ligger rester af strøelse eller gødning på pladsen. Hvis der mod forventning skulle komme et regnskyl mens der arbejdes på pladsen, kan afløbet fra pladsen blokeres ved udløbet til grøften som vist på kort i beredskabsplanen.

Som tidligere beskrevet opbevares der ikke bekæmpelsesmidler på husdyrbruget, og der opbevares heller ikke handelsgødning.

I beredskabsplanen er der en instruks for, hvad der skal ske i tilfælde med uheld med gylleudslip.

Der er pulverslukkere i de fleste af bygningerne. Placering fremgår af oversigt i beredskabsplan. Bygningerne bliver eftersat ved termografering med et par års mellemrum. Herved kan dårlige elektriske forbindelser opdages og udbedres, inden de giver anledning til kortslutning, strømudfald eller brand. Ordningen er indgået i samarbejde med ansøgers forsikringsselskab.

Også svigt i ventilationsanlæg kan give anledning til akutte situationer, for dyrene i staldene. Alle ventilationsanlæggene er koblet til alarmeringssystem, så driftslederen modtager alarm på sin telefon, hvis der er uregelmæssigheder i driften. Driften af ventilationssystem og luftrensingsanlæg kan overvåges online.

Vurdering

Som beskrevet er der meget lille risiko for utilsigtede hændelser i form af gylleudslip eller spild af andre forurenende stoffer, da der ikke fremadrettet opbevares gylle i den store tank på ejendommen, og da der ikke opbevares olie eller kemi på ejendommen.

Risiko for brand eller svigt af ventilation imødegås ved løbende vedligeholdelse af installationer, og ved elektronisk overvågning af anlægget.

Med hensyn til øvrige forhold på husdyrbruget vurderes disse ikke at kunne være til fare for menneskers sundhed, kulturarven eller miljøet.

3.14 Overvågning (F7)

Hele anlægget er under nøje opsyn. I dagtimerne er der personale, der arbejder i staldene, både hverdag og weekend. Ventilation, vand, fodring, gyllekøling, opvarmning mv. tjekkes løbende og fejl og uregelmæssigheder udbedres med det samme. Ventilationsanlæg overvåges digitalt via Farm Online, og der alarmeres via

telefonen ved uregelmæssigheder. Gyllekølingssystemet kontrolleres dagligt, så det sikres, at der trækkes tilstrækkelig varme ud til opvarmning.

Vurdering

Dyr og installationer overvåges nøje for at sikre, at alting kører som det skal.

Tønder Kommune kan ved fastsættelse af normale driftsvilkår for husdyrbruget fastholde husdyrbruget på de ansøgte tiltag samt opsætte vilkår for indgreb, såfremt husdyrbruget mod forventning medfører forøgede gener for omgivelserne.

3.15 Andet om befolkningen og menneskers sundhed (F4, F5d)

Risikoen ved MRSA, antibiotikaresistens eller smitsomme husdyrsygdomme håndteres af generelle veterinærregler i Fødevarestyrelsens regi. Der er intet, der tyder på, at grise kan inficeres med Covid 19⁹.

Vurdering

Det vurderes, at der ikke er nogen særlige forhold på husdyrbruget eller beliggenheden i forhold til naboer, der gør, at der i forbindelse med miljøgodkendelsen skal stilles særlige vilkår i forhold til menneskers sundhed.

Det vurderes endvidere, at husdyrbruget med dets beliggenhed i forhold til omgivelserne, ikke kan påvirke befolkningen og menneskers sundhed, heller ikke i forhold til samspil med de øvrige faktorer jf. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 4 stk. 8 (se punkt 3). Potentielt kunne befolkningen og menneskers sundhed blive påvirket af næringsstoffer eller kemikalier, der siver ned i grundvandet og forurener dette. Med husdyrbrugets indretning og drift vurderes det, at der er meget begrænset risiko for, at dette kan ske.

3.16 Kumulative og grænseoverskridende indvirkninger (B10, E1b, F5e)

Med ca. 12 km i fugleflugt fra husdyrbruget til den dansk-tyske grænse kan der ikke forekomme grænseoverskridende effekter.

Kumulation i forhold til ammoniakdeposition og natur er beskrevet under punkt 3.5 og kumulation i forhold til lugt er beskrevet under punkt 3.7. Med hensyn til kumulation med andre husdyrbrug og øvrige forureningsparametre og gener som beskrevet under punkt 3.8-3.9 er det nærmeste større husdyrbrug et kvægbrug, der er beliggende på Tyvsevej 10. I forhold til nabo på Tyvsevej 15 er der kumulation med dette ene kvægbrug, men afstanden til denne nabo gør, at lugtkriterierne er overholdt. Der er formentlig andre husdyrbrug, der påvirker kat. 1 natur beliggende i Natura 2000-områder, men da der ikke er en påvirkning at Natura 2000 med ammoniak fra det ansøgte, har det ingen betydning.

I forhold til Tyvse Mose er der ikke en problemstilling omkring kumulation, da hvert enkelt husdyrbrug kun må belaste kategori 2 natur med 1 kg N/ha/år i totaldeposition, uanset om der er andre husdyrbrug i nærheden eller ej.

I følge de varslede ændringer af Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen med hensyn til vurdering af samdrift, så er husdyrbruget på Tyvsevej 12 ikke forureningsmæssigt forbundet med andre husdyrbrug (eks. Koldingvej 10) pga. afstanden til disse.

Vurdering

Pga. afstanden fra Tyvsevej 12 til andre husdyrbrug og til naboer, vurderes det, at der ikke vil kunne opstå kumulative gener for naboer i forhold til lugt, støj, rystelser, vibrationer, støv, lys, skadedyr eller transporter.

---

⁹ <https://danvet.com/danvet-nyheder/corona-hos-svin/>

Det vurderes endvidere, at der ikke kan være andre eksisterende eller godkendte projekter i området, som husdyrbruget vil kunne kumulere med, som fx biogasanlæg eller godkendte men endnu ikke etablerede nye husdyrbrug eller lignende.

3.17 Alternative løsninger og 0-alternativet (E1d, F2, F3)

Mange alternativer har været undersøgt. Der er regnet på muligheden for at tage nogle af de eksisterende stalde ud af drift, i kombination med at opføre nye stalde længere væk fra mosen på samme ejendom. Det har været overvejet at flytte bygninger og / eller gyllebeholder, men dette har vist sig ikke at være økonomisk forsvarligt. Det er målet at fremtidssikre og udvikle bedriften fremadrettet i overensstemmelse med de krav og rammer der er for produktion på den aktuelle lokalitet.

Løsningen med at ombygge dybstrøelsesstaldene til gyllesystem giver en række miljømæssige og energimæssige fordele. Det giver ikke mere ammoniakfordampning eller mere lugt, og det vil give en mere smidig håndtering af gødningen, da der ikke skal muges ud og håndteres dybstrøelse.

0-alternativet er, at husdyrbrugets miljøgodkendelse fra 2010 revurderes, og der fastsættes en frist nogle år ud i fremtiden, hvornår totaldepositionskravet skal være opfyldt. Dette vil betyde enten en lukning eller indførelse af renseteknologi til den tid. En nedslidning hen imod en lukning vil betyde, at al incitament til vedligeholdelse og investering i fornyelse af anlægget falder væk, hvilket kan betyde større risiko for forurening og gener, samtidig med at ammoniakpåvirkningen af mosen fortsætter indtil anlægget lukkes ned.

Vurdering

Det vurderes, at alle relevante alternativer er blevet undersøgt, for at finde en løsning, der både tilgodeser hensynet til beskyttelsen af Tyvse Mose og også er økonomisk og driftsmæssigt muligt. 0-alternativet er ikke en god løsning hverken for miljøet eller for ejeren.

3.18 Erhvervmæssig nødvendighed

Ifølge Miljøstyrelsens vejledning til Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen skal kommunen ved opførelse af ny bebyggelse vurdere, om byggeriet er erhvervmæssigt nødvendigt for ejendommens drift som landbrugs-ejendom. Tyvsevej 12 er noteret med landbrugspligt.

Miljøstyrelsen skriver i vejledningen, at det er deres vurdering, at byggeri til brug for husdyrbrug i langt de fleste tilfælde vil være erhvervmæssigt nødvendigt, bl.a. fordi landmanden som udgangspunkt ikke har interesse i at opføre byggeri, der ikke er nødvendigt for driften af husdyrbruget, men at det er et krav, at der foretages en konkret vurdering af den erhvervmæssige nødvendighed. I vejledningen står desuden:

”Langt de fleste husdyrbrug vil desuden ligge på landbrugsejendomme. Det vil i sådanne tilfælde sjældent være nødvendigt, at det fremgår eksplicit af afgørelsen, at der er tale om erhvervmæssigt nødvendigt byggeri. De tilfælde, hvor kommunens vurdering vil kunne have selvstændig betydning, vil formentlig alene være, hvor der er tale om så omfattende byggeri, at det får industrilignende karakter, eller tilfælde hvor der er tale om byggeri til brug for små hobbybrug. Der kan dog også være andre husdyrbrug, i praksis navnlig minkfarme, på ejendomme uden landbrugspligt. Det forhold, at kommunen vurderer, at der ikke er tale om erhvervmæssigt nødvendigt byggeri for ejendommens drift som landbrugsejendom, betyder ikke i sig selv, at byggeriet ikke kan godkendes eller tillades. F.eks. vil der kunne være behov for at fastsætte yderligere vilkår til varetagelse af landskabshensyn, hvis der er tale om byggeri af industrilignende karakter.”

Det eneste nye, der ønskes opført, er 4 tilbygninger til luftrensingsmoduler, som opføres én i tilknytning til hver stald. Disse 4 mindre bygninger er strengt nødvendige for at sikre virksomhedens drift fremadrettet, da de indeholder den renseteknologi, der gør, at anlægget kan opnå ny godkendelse. Derudover lovliggøres 3 mindre klimacontainere til smågrise. Disse er erhvervmæssigt nødvendige, da de sikrer, at også de mindste smågrise bliver klar til at blive flyttet til smågrisestald på anden ejendom, i stedet for at de halter bagefter og kommer i mistrivsel.

Derudover opføres en ny gylletank / fortank til opsamling af gyllen, nede ved vejen. Den er erhvervsmæssigt nødvendig, fordi den eksisterende gyllebeholder tages ud af brug af hensyn til at mindske ammoniakafsætningen til mosen. Det er valgt at opføre en lukket fortank for at minimere ammoniakfordampning fra anlægget, og da den vil være mindre skæmmende og mindre i vejen, end en stor gyllebeholder.

Eftersom der ikke fremadrettet er en egentlig lagertank på ejendommen, er det erhvervsmæssigt nødvendigt at have en lidt større fortank, selv om den i normale situationer tømmes ugentligt, og kun fungerer opsamlingsanlæg forud for afhentning til biogas. Fortanken er større end det er nødvendigt i det daglige, for det tilfælde, at sne, strejke, nedbrud på biogasanlægget eller andre force-majeur-lignende forhold gør, at gyllen ikke kan afhentes efter det sædvanlige skema. I sådan en situation vil tanken kunne rumme ca. 4 ugers produktion af gylle, så der er tid til at iværksætte en anden plan for afhentning og opbevaring.

Vurdering

Da det eneste nye, der opføres, er de 4 tilbygninger, der skal huse luftrensningsmodulerne, og så 3 mindre klimacontainere og en gylletank / fortank, og da disse opføres alene for at kunne få miljøgodkendelse til at fortsætte med at drive husdyrproduktion på ejendommen, vurderes byggeriet at være absolut erhvervsmæssigt nødvendigt.

4. Oplysninger om IE-husdyrbruget (C)

Husdyrbruget er et IE-brug med mere end 750 stipladser til årssøer.

4.1 Ophør af IE-husdyrbruget (C1)

Hvis ansøger ophører med husdyrproduktion på Tyvsevej 12, er det enten fordi staldanlægget sælges, eller at husdyrproduktionen nedlægges helt. Hvis husdyrbruget ophører helt, vil stalde, gødningsopbevarings- og foderanlæg blive tømt for dyr, gødning og foder og efterfølgende rengjort. Rester af medicin og rengøringsmidler samt andet affald vil blive bortskaffet iht. kommunens affaldsregulativ.

4.2 BAT: Råvarer, energi, vand og management (C2)

4.2.1 BAT råvarer (C2)

Med hensyn til råvarer (foder, vand, hjælpemidler mv.) benyttes der ikke mere, end der er behov for. Ansøger vil bestræbe sig på at benytte så få foderenheder og så lavt et råprotein- og fosforindhold som muligt. Der fodres med 3 blandinger til søerne – til løbesøer, til drægtige og diegivende søer.

Med fasefodring er der mulighed for en optimal udnyttelse af foderets næringsstoffer, hvorved mængden af uudnyttede næringsstoffer mindskes. På baggrund af dette sikres det, at mængden af ammoniak og udskilt kvælstof og fosfor i gødning og urin holdes på så lavt et niveau som muligt, uden det går ud over dyrenes sundhed og reproduktion. Foderet er endvidere tilsat fytase.

Det forventes at foderforbruget falder pr. so, som følge af at dybstrøelsesstaldene bliver lukket. Indeklimaet i staldene bliver derved varmere, og søerne skal ikke bruge helt så meget energi på at holde sig varme.

Ifølge Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen skal IE-husdyrbrug for at reducere kvælstofudskillelsen enten anvende fasefodring tilpasset dyrenes behov i produktionsperioden, reducere indholdet af råprotein ved hjælp af en god aminosyrebalance, eller ved at bruge et eller flere fodertilsætningsstoffer, som nedsætter den samlede mængde kvælstof, der udskilles og er tilladt i henhold til forordningen om fodertilsætningsstoffer¹⁰. En god aminosyrebalance og lavt indhold af råprotein kan opnås ved at kombinere fodermidler, hvor

---

¹⁰ EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1831/2003 af 22. september 2003 om fodertilsætningsstoffer

aminosyreprofilen supplerer hinanden og/eller ved at tilsætte frie essentielle aminosyrer til foder med et lavt indhold af råprotein. Der må også benyttes en kombination af de nævnte teknikker.

For at reducere fosforudskillelsen skal der anvendes enten fasefodring tilpasset dyrenes behov i produktionsperioden, et eller flere fodertilsætningsstoffer som nedsætter den samlede mængde fosfor der udskilles (f.eks. fytase) og er tilladt jf. forordningen om fodertilsætningsstoffer, eller letfordøjeligt uorganisk fosfat som f.eks. monocalciumfosfat i stedet for mindre fordøjelige fosforkilder. Der må også benyttes en kombination af de nævnte teknikker.

Vandforbruget er beskrevet i afsnit 4.2.3.

Vurdering

Med fasefodring samt tilsætning af fytase vurderes husdyrbruget at leve op til BAT for fodring.

4.2.2 Energiforbrug (B8, F1c,) og BAT-energi (C2)

Der anvendes primært el til ventilation, belysning, varmelamper, gyllekølingsanlæg, foderanlæg og øvrige elektriske maskiner. Elforbruget må forventes at stige, som følge af ændringerne på ejendommen, da den naturlige ventilation i de to dybstrøelsesstalde ændres til mekanisk ventilation. Ifølge SKOV A/S øges el forbruget til luftrensning i de biologiske luftrensere kun lidt, selvom det giver lidt mere modstand, når ventilationssløften skal igennem en biologisk luftrenser.

Gyllesystem er arbejdsbesparende og energibesparende i forhold til dybstrøelse. Der spares diesel til gum-miged til udmugning, strøning mv.

Opvarmning af de to stalde med gyllekølingssystem sker vha. gyllekølingsanlægget. Forbruget af energi til gulvvarme er ikke indregnet i normtallene, men på denne ejendom har gyllekølingsanlægget erstattet fossilt brændstof til opvarmning, til gengæld er der et øget elforbrug til varmepumpen. Der er kun brug for begrænset mængde varme i drægtighedsstaldene, der ombygges. Der vil blive lagt køleslanger ned i gyllekummerne, men det vil kun blive tilsluttet, hvis der er et behov for varme.

Alle staldene er er isolerede.

Der er temperaturstyring og alarmer mv. på ventilationsanlæggene i staldene. Der foretages jævnligt inspektion, og ventilatorer bliver rengjort rutinemæssigt i forbindelse med vask af stalde. Der vil blive udført service og vedligehold på det nye luftrensningsanlæg, så det kører energimæssigt optimalt.

Husdyrbruget har udskiftet belysningen til LED-belysning. Energieffektiv belysning i overensstemmelse med bygningsreglementet er et krav for stalde, hvor der sker ændring eller udskiftning af eksisterende belysnings-system eller belysningsanlæg.

Lyset i drægtighedsstaldene er tændt fra 6-22. Staldene får desuden en del dagslys gennem vinduer.

Husdyrbrugets energiforbrug fremgår af nedenstående tabel (2023 forbrug).

Type	Forbrug nudrift	Forbrug ansøgt
El	ca. 428.346 kWh, inkl. strøm til varmepumpe til gyllekøling	Det forventes, at strømforbruget øges pga. luftrensning. Det vil blive fulgt nøje
Fyringsolie	Ca. 0 l	0 l
Diesel	2 liter om dagen til foder-vogn	Uændret

Tabel 14: Energiforbrug

Ifølge Håndbog til driftsplanlægning 2015 fra Seges ligger et gennemsnitligt elforbrug eksklusiv gulvvarme på ca. 174 kWh pr årssø. Normtalsberegning kommer således frem til ca. 252.300 kWh til soholdet alene. Hertil kommer forbrug til drift af gyllekølingsanlægget, foderfremstilling, og luftrensning. I det ansøgte projekt må det påregnes, at elforbruget ligger over norm, da både gyllekølingsanlægget og luftrensningsanlægget har et strømforbrug.

Der modtages månedsvise forbrugsoplysninger fra elselskabet og forbruget opgøres årligt i forbindelse med regnskabet.

Vurdering

Forbrug af energi kan påvirke klimaet negativt, men man kan ikke drive et moderne husdyrbrug uden at benytte energi.

Som det fremgår af ovenstående vil husdyrbrugets elforbrug fremadrettet ligge højere end normen. Dette skyldes især luftrensningsanlægget. Luftrensningsanlægget installeres for at mindske ammoniakpåvirkningen af den nærliggende mose, og opsamler kvælstof fra ventilationsluften. Den opsamlede kvælstof bruges som gødning på marken. Der forbruges også strøm til gyllekølingsanlægget, men dette erstatter til gengæld forbrug af fossile brændsler (fyringsolie) til opvarmning i stalden.

Med gyllekøling, regelmæssigt eftersyn og rengøring af ventilationsanlæg, og lav-energibelysning, vurderes det, at der samlet set anvendes BAT i forhold til energi (BAT-konklusion 1.6).

4.2.3 Vandressourcen og vandforbrug (B8) samt BAT-vand (C2)

Husdyrbrugets bygninger og anlæg ligger inden for område med særlige drikkevandsinteresser, og indenfor nitratfølsomme indvindingsområder, men udenfor det direkte indvindingsopland til vandværker.

Vand benyttes primært til drikkevand til dyr, vask af stalde, overbrusning af dyr, sanitære forhold og forbrug i beboelserne. Husdyrbruget forsynes med vand fra Tønder Vandværk.

Der er drikkeventiler over fodertrug og i foderautomater, så vandspild ender i foderet. Stalde sættes i blød i koldt vand inden vask. Der vaskes med højtryksrensere m koldt vand.

Der sker daglig inspektion af drikkevandssystemet for lækager med efterfølgende igangsætning af reparation.

Type	Forbrug nudrift	Skønnet forbrug ansøgt drift
Drikkevand, vaskevand mv. i stalde samt forbrug i stuehuset	ca. 11.000 m ³	ca. 11.000 m ³

Tabel 15: Vandforbrug

Ifølge Håndbog til driftsplanlægning 2015 fra Seges er det forventelige vandforbrug på 6.200 liter pr. årssø. Med den forventede produktion på maksimalt 1.450 årssøer giver et simpelt korrigeret normtal et vandforbrug på ca. 9.000 m³ pr. år i ansøgt drift. Generelt ses, at vandforbruget for sohold ligger væsentligt højere end normtallene.

Vandforbruget i nudrift er opgjort ud fra forbrug i 2022 og 2023.

Da godkendelsen er til fri produktion på produktionsarealerne, bør der ikke stilles vilkår om et maksimalt vandforbrug. Der tilstræbes en høj grad af hygiejne, så der bruges det nødvendige vand til vask i staldene.

De eksisterende stalde, gyllebeholder, forbeholdere, kanaler og gyllerør mv. er etableret tætte. Der vurderes derfor ikke at være risiko for udsivning til grundvand eller overfladevand.

Vurdering

Samlet set vurderes det, at husdyrbrugets vandforbrug ikke er højere end nødvendigt for svineproduktionen.

I forhold til BAT-konklusionen (1.4) vurderes det, at der anvendes BAT i forhold til effektiv vandudnyttelse, idet der sker daglig overvågning af drikkevandssystemerne i staldene og øjeblikkelig igangsætning af reparation ved lækage, der anvendes iblødsætning og vaskerobot/ manuel højtryksrensere ved vask samt der er vandbesparende drikkevandssystemer.

Alt overfladevand fra husdyrbruget afledes uændret og der sker ingen ændringer af afledningen.

På baggrund af ovenstående, vurderes det, at husdyrbruget ikke har væsentlige direkte eller indirekte påvirkninger af grundvand eller overfladevand.

4.2.4 Management og forholdet til BAT-konklusionen (C2)

Da husdyrbruget har mere end 750 stipladser til søer, er husdyrbruget omfattet af BAT-konklusionen for intensivt opdræt af fjerkræ og svin. BAT-konklusionen er delvis implementeret i dansk lovgivning i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Herunder er en kort redegørelse for husdyrbrugets anvendelse af BAT i forhold til BAT-konklusionerne for intensivt opdræt af fjerkræ og svin. Tallene i parenteserne herefter henviser til BAT-konklusionerne.

Den generelle danske miljølovgivning, som gælder for alle husdyrbrug, og beskyttelsesniveauerne som skal overholdes i forbindelse med en godkendelse efter Husdyrbrugloven, sikrer, at der leves op til BAT. Husdyrbruget skal have et miljøledelsessystem (1.1) samt en beredskabsplan (1.2). Dokumentationen for miljøledelsessystemet skal årligt fremsendes til kommunen, med mindre kommunen det pågældende år har været på tilsyn på husdyrbruget.

Godt landmandskab (1.2) sikres bl.a. en gennem ajourført beredskabsplan og dagligt opsyn med stald-, opbevarings- og foderanlæg. Der er udarbejdet en beredskabsplan for husdyrbruget, hvor forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og gylle, brand mv. er beskrevet. Denne gennemgås årligt og opdateres, når der sker ændringer. Dokumentation for gennemførte kontroller skal årligt fremsendes til kommunen, med mindre kommunen det pågældende år har været på tilsyn på husdyrbruget.

Husdyrbruget skal have udarbejdet oplæringsmateriale, som sikrer oplæring af personale i relevant miljølovgivning, transport og udbringning af husdyrgødning, planlægning af aktiviteter, beredskabsplanlægning- og styring, reparation og vedligeholdelse af udstyr. Endvidere skal husdyrbruget have en plan for kontrol, reparation og vedligeholdelse af husdyrbruget. Planen skal indeholde krav til regelmæssig kontrol af nedenstående anlæg (såfremt de enkelte anlæg findes på husdyrbruget):

- gyllebeholder (minimum årlig kontrol for tegn på skader, nedbrydning eller utætheder)
- gyllepumper, -miksere, -separatorer og spredere
- forsyningssystemer til vand og foder
- varme-, køle- og ventilationssystemer samt temperaturfølere, herunder optimering og optimeret styring heraf
- siloer og transportudstyr (f.eks. ventiler og rør)
- luftrensningssystemer (f.eks. ved regelmæssige inspektioner)
- udstyr til drikkevand, herunder skal behovet for regelmæssig indstilling vurderes og frekvensen for løbende indstilling i så fald fastsættes i planen
- maskiner til udbringning af husdyrgødning samt doseringsmekanisme- eller dysse, som begge skal være i god stand

Såfremt kontrollen afdækker behov for reparation eller anden vedligeholdelse, skal dette iværksættes med det samme.

Ernæringsmæssig styring (1.3) sker gennem fasefodring samt tilsætning af fytase. Fodring er beskrevet nærmere i punkt 4.21.

Det antages, at Miljøstyrelsen gennem fastsættelsen af BAT for ammoniakemission og udbringningsreglerne om N- og P-lofter har forholdt sig til de angivne kvælstof- og fosforudskillelser, der fremgår af BAT-konklusionen. Husdyrbruget skal årligt fremsende dokumentation for overholdelse af fodringskrav til kommunen, med mindre kommunen det pågældende år har været på tilsyn på husdyrbruget.

Minimering af emissioner fra spildevand (1.5) sikres bl.a. ved at gylle håndteres i et lukket system med tætte kanaler, forbeholdere og gyllerør. Endvidere benyttes højtryksrensere ved rengøring, og der er vandbesparende drikkevandssystemer i staldene.

Af de oplyste teknikker til reduktion af lugtemission benytter husdyrbruget luftrensning. Dette ønskes dog ikke vilkårsfastsat, da lugtgeneafstandene er overholdt også uden luftrensning. Gyllekøling kan også have en lugtreducerende virkning, men er ikke anvendt som lugtreducerende virkemiddel. Gylle opbevares i lukket tank og afhentes hyppigt til afgang i biogasanlæg, og udbringning af afgasset biomasse frem for gylle bidrager også til mindre lugt.

Med husdyrbrugets indretning er der ikke markante støjkilder, som kan genere naboerne. De primære støjkilder er ventilation, transport samt indblæsning af foder i fodersiloerne. Da der ikke har været problemer med støj til omgivelserne (klager), er der ikke udarbejdet en støjhandlingsplan (1.7).

Forebyggelse af emission til jord og vand sker gennem opbevaring og håndtering af gylle og restvand i stabile, tætte kanaler, rørsystemer og forbeholdere.(1.11).

Eftersom gylle ledes fra stalde i lukkede systemer til forbeholder/ lukket gylletank, hvorfra biogasanlæggets tankbiler opsuger gyllen, er risikoen for spild i forbindelse med håndtering af gylle meget begrænset.

Beregning af ammoniakemissionen (1.14) fra produktionen sker gennem ansøgningen om miljøgodkendelse i Husdyrgodkendelse.dk. Der leves op til BAT i forhold til ammoniakemission.

Årligt opgøres den faktiske husdyrproduktion på husdyrbruget i forbindelse med gødningsregnskabet. Ud fra disse oplysninger kan ammoniakemissionen beregnes ud fra normtal fra Institut for Husdyrvidenskab ved Aarhus Universitet. Normtallene beregnes og udgives årligt. N- og P-udskillelsen beregnes direkte i gødningsregnskabet (1.15).

Generelt er der ikke problemer med støv i forbindelse med håndteringen af foderet, idet foder håndteres i lukkede siloer og foderrum, samt at foderet ledes ud i staldene gennem rørsystemer. Der sker ingen monitoring eller beregning af støvemissionen, idet udgifterne ved måling og beregning ikke vurderes at være rimelig i forhold til den begrænsede støvemission fra staldene (1.8).

Der er / bliver etableret overbrusnings- og iblødsætningsanlæg i drægtighedsstaldene.

Der sker minimum årlig registrering af vand-, el- og brændstofforbrug. Der registreres dyr i CHR.

Der sker ingen forarbejdning af husdyrgødningen på husdyrbruget (1.12).

BAT i forhold til energi- (1.6) og vandforbrug (1.4) er beskrevet under punkt 4.2.2 og 4.2.3.

Vurdering

Ud fra ovenstående vurderes det, at husdyrbruget benytter BAT i forhold til management.

5. Oplysninger om konsulenten (A4)

Miljøkonsekvensrapporten er udarbejdet af Cand.silv. / landskabsforvaltning Britt Bjerre Paulsen, Spiras, som har arbejdet med landbrugets miljøforhold i mere end 20 år. Først i det daværende Sønderjyllands Amt og siden 2005 som miljørådgiver i landboforeningen LandboSyd, nu Spiras.

6. Konklusion

Som beskrevet i denne rapport overholder husdyrbruget på Tyvsevej 12 med de beskrevne ændringer beskyttelsesniveauerne for lugt og ammoniak.

Sammenfattende vurderes det, at den ansøgte miljøgodkendelse af de eksisterende produktionsarealer på husdyrbruget på Tyvsevej 12 ikke vil medføre væsentlig direkte eller indirekte påvirkning af det omgivende miljø. Tønder Kommune kan ved fastsættelse af driftsvilkår for husdyrbruget fastholde husdyrbruget på de ansøgte tiltag, samt opsætte vilkår for indgreb såfremt husdyrbruget mod forventning medfører forøgede gener for omgivelserne.

7. Referenceliste

1. Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. BEK nr. 520 af 01/05/2019
2. Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug BEK nr. 443 af 26/04/2023
3. <http://kort.plandata.dk/spatialmap?>
4. Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse LBK nr 1392 af 04/10/2022
5. http://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2018/Opdatering_empirisk_baserede_taaegraenser.pdf
6. Danmarks Miljøundersøgelser Aarhus Universitet Faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007 Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV <https://www2.dmu.dk/pub/fr635.pdf>
7. AARHUS UNIVERSITET DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI Videnskabelig rapport nr. 50 fra 2013 Overvågning af arter 2004-2011 <https://www2.dmu.dk/Pub/SR50.pdf>
8. <https://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=jordbrugsanalyse>
9. <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3basis2019>
10. <https://mst.dk/erhverv/groen-produktion-og-affald/landbrug-og-husdyrbrug/teknologilisten/staldindretning>
11. <https://bce.au.dk/forskning/faciliteter/forsoegsbiogasanlaeg/fakta-om-biogas/>
12. <https://www.danva.dk/viden/bm/om-benchmarking/nedboersvariation-paa-danmarkskort/>
13. <https://danvet.com/danvet-nyheder/corona-hos-svin/>
14. EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1831/2003 af 22. september 2003 om fodertilsætningsstoffer

8. Bilag

Bilag 1: Oversigtskort

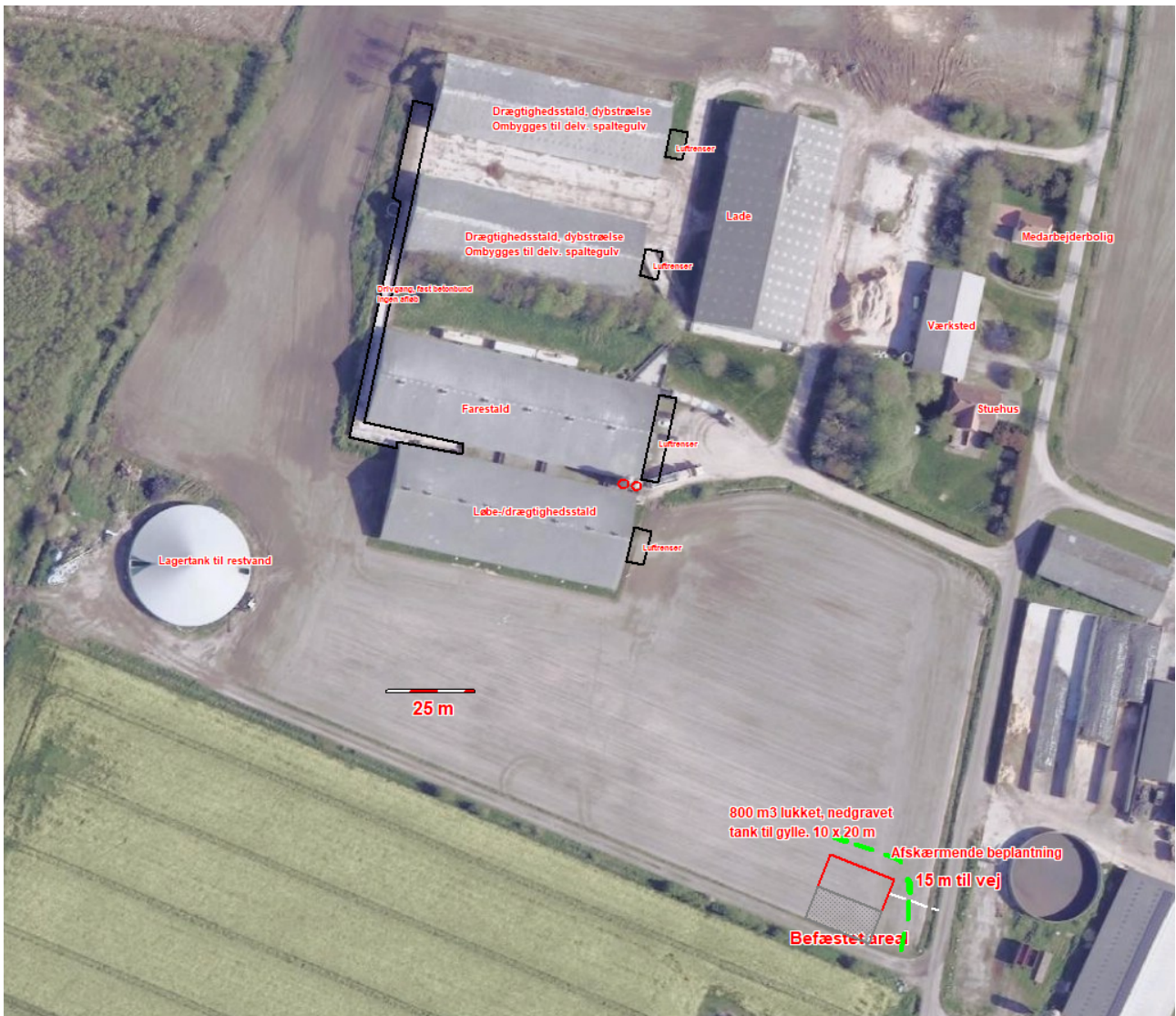
Bilag 2: Opgørelse af produktionsarealer

Bilag 3: Afløbsplan

Bilag 4: Intern transport

Bilag 5: Teknik og beredskab

Bilag 1: Oversigtskort

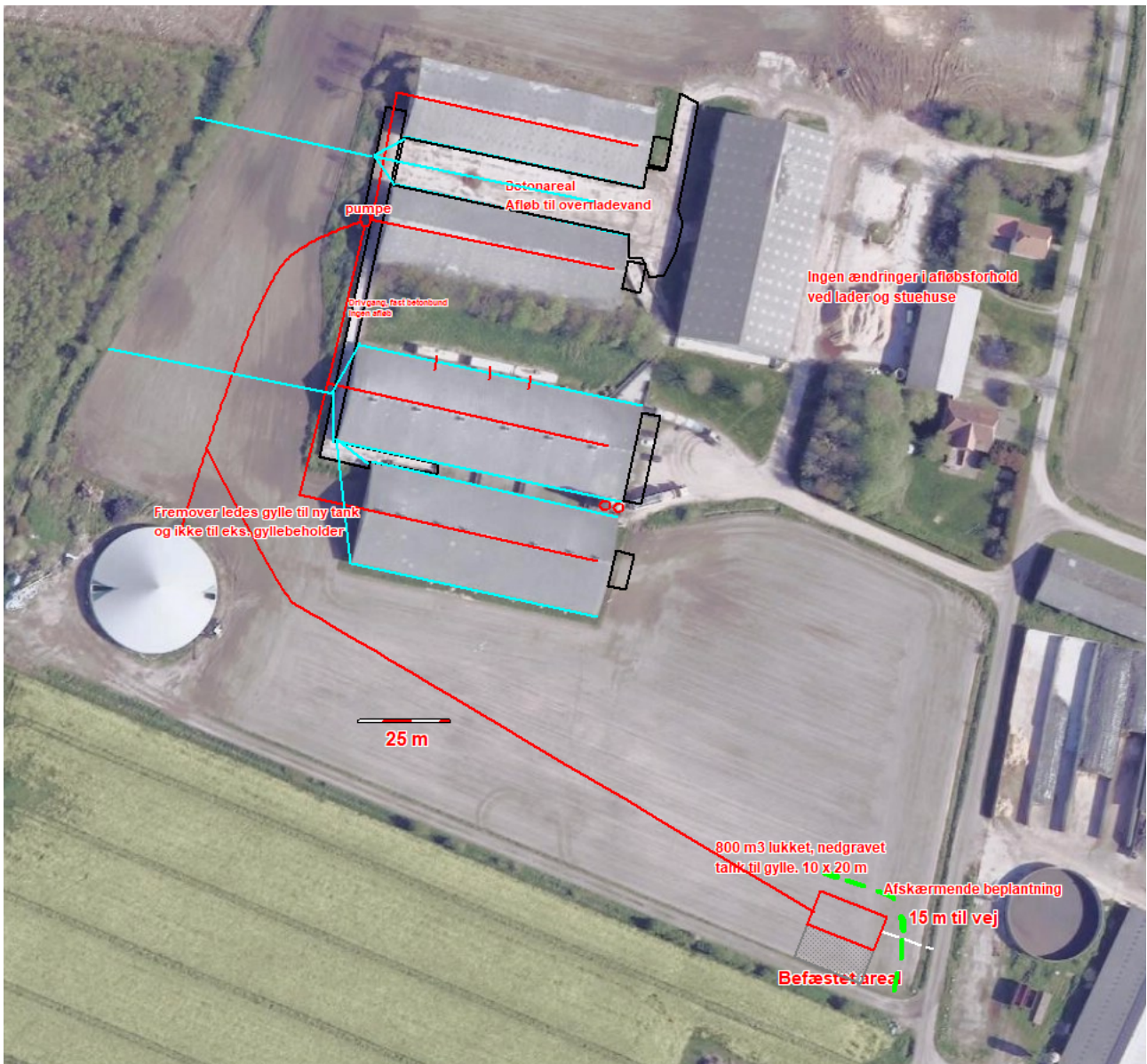

Bilag 2: Opgørelse af produktionsarealer

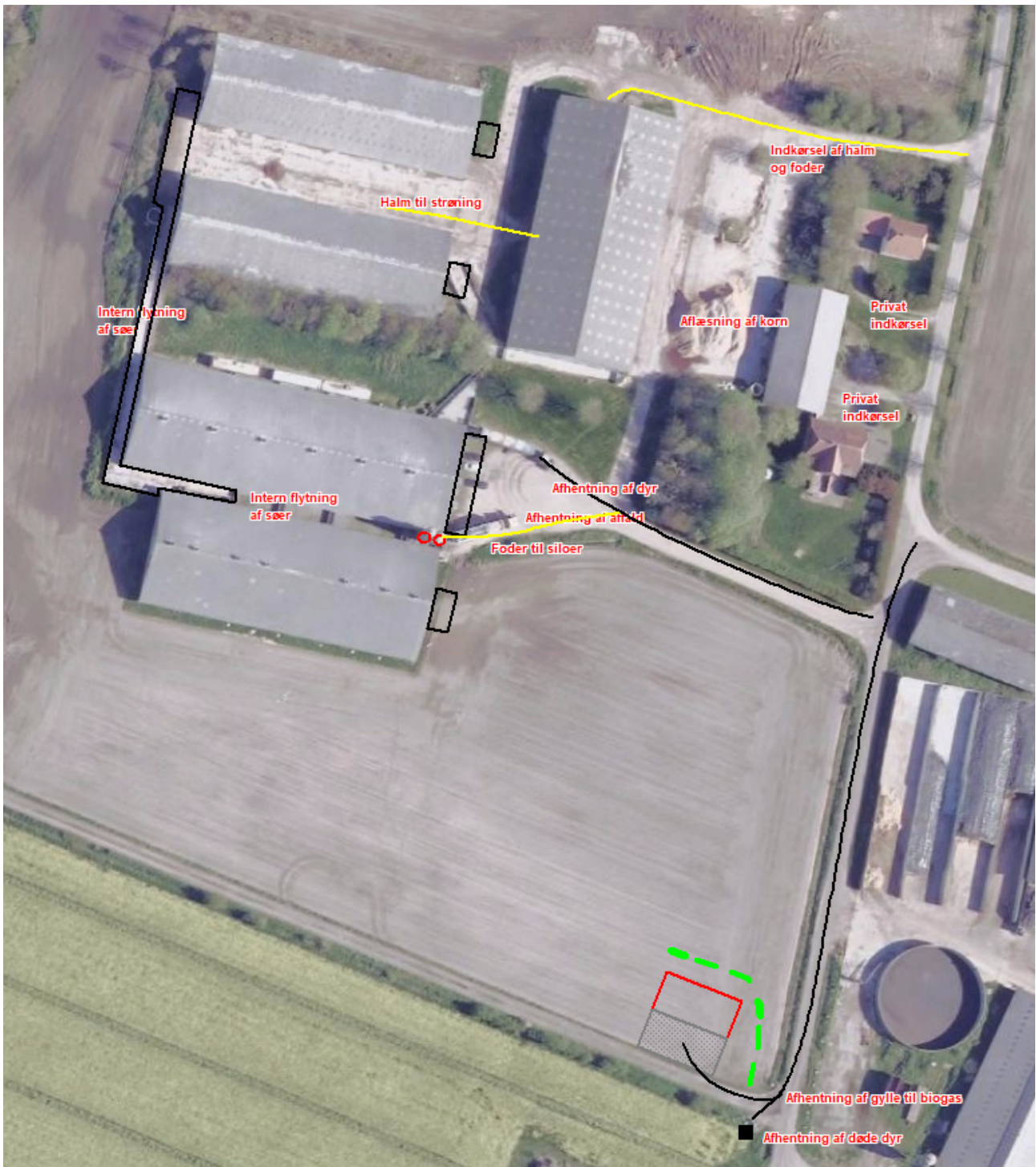

Bilag 3: Afløbsplan

Bilag 4: Intern transport

Bilag 4: Teknik og beredskab

